

บทที่ 5

การบริหารจัดการโรงเรียน โดยใช้หลักธรรมาภิบาล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ เป็นการนำเสนอโดยมุ่งตอบคำถามการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในโรงเรียนอย่างไร 2) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน มีความพึงพอใจในการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลบริหารงานในโรงเรียนมากน้อยเพียงใด และ 3) บุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารจัดการในโรงเรียนอย่างไร โดยจำแนกการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

ตอนที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

ตอนที่ 1 สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

งานวิชาการบนหลักธรรมาภิบาล

เมื่อผู้วิจัยเข้าศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท สังเกตพบว่าทุกจุดของโรงเรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ นับว่าเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตรงตามหลักธรรมาภิบาล เริ่มตั้งแต่ประตูทางเข้า จะพบกับรูปปั้นของพันท้ายนรสิงห์ มีการบรรยายประวัติของท่าน ซึ่งกำหนดไว้เป็นหลักสูตรท่องถิ่นของโรงเรียน เนื่องจากตำบลนรสิงห์เป็นถิ่นกำเนิดบ้านเกิดของพันท้ายนรสิงห์ ซึ่งทุกวันนี้ยังมีญาติพี่น้องของพันท้ายนรสิงห์อาศัยอยู่ที่ตำบลแห่งนี้ หมู่บ้านแห่งนี้อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 2 กิโลเมตร ครูสามารถนำนักเรียนไปศึกษาอัฐิประวัติของพันท้ายนรสิงห์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และยังมีอนุสาวรีย์ของพันท้ายนรสิงห์ ตั้งอยู่ที่ ต.นรสิงห์ อ.ป่าโมก จ.อ่างทองไว้เป็นที่สักการบูชา เพื่อเป็นการยกย่องบุคคลที่เป็นยอดแห่งความซื่อสัตย์ รักษาระเบียบวินัยยิ่งกว่าชีวิต โรงเรียนจึงนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน บรรจุไว้ในหลักสูตรท่องถิ่นของโรงเรียน

ข้างทางเดินเท้าจะมีศาลาพักร้อนหลังเล็ก ขนาดนั่งได้ 8 – 10 คน อยู่จำนวน 5 หลัง ซึ่งในศาลาแต่ละหลังจะมีโต๊ะเก้าอี้บรรจุหนังสืออยู่ประมาณ 10 – 20 เล่ม แล้วแต่ขนาดของหนังสือ เป็นหนังสือประเภทเสริมความรู้ หนังสืออ่านนอกเวลา มีไว้สำหรับบริการนักเรียนในช่วงเช้าและช่วง

พักกลางวัน เป็นโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ของโรงเรียน นักเรียนจะจับกลุ่มมานั่งพักที่ศาลาพักร้อน และมานั่งหินอ่อนที่โรงเรียนจัดเตรียมหนังสือไว้ให้เช่นกัน แล้วอ่านหนังสือร่วมกัน

ภาพประกอบ 4 แหล่งเรียนรู้ที่ศาลาทรงไทย “ห้องสมุดเคลื่อนที่”

บางกลุ่มก็เป็นการอ่านแบบเพื่อนช่วยเพื่อน บางกลุ่มเป็นการอ่านแบบพี่ช่วยน้องสอนน้องอ่าน จากการสังเกต พบว่า นักเรียนที่มาใช้บริการโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ มีความสุขกับการได้อ่านหนังสือ ได้ครููปภาพด้วยกัน ร่วมกันวิเคราะห์เหตุการณ์ในหนังสือที่เขาอ่านอย่างใจจดใจจ่อ มีการอธิบาย บ้างก็ได้แย้งกัน โดยการนำเหตุผลมาพูดคุยกันอย่างหาข้อยุติ ถัดจากศาลาพักร้อนข้างถนนทางเข้าโรงเรียน จะเป็นสวนหย่อม ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกเป็นไม้ประดับ โดยมีชื่อพันธุ์ไม้ติดไว้ทุกต้น เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน ได้รู้จักชื่อ สกุล สรรพคุณ ของต้นไม้ชนิดนั้นใกล้ ๆ กับต้นไม้ นั้น จะมีป้ายเหล็กปักอยู่กับพื้นดิน สูงขึ้นมาประมาณ 1 เมตร วางห่างกันประมาณ 5 เมตร อย่างเป็นระเบียบตลอดทาง มีแท่นข้อมูล ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนของนักเรียน เช่น สูตรคำนวณคณิตศาสตร์ การใช้อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ คำในภาษาไทยที่มักเขียนผิด นับว่าเป็นการใช้หลักความคุ้มค่า ในด้านของการใช้ทรัพยากรให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ภาพประกอบ 5 ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

เวลาประมาณ 07.55 น. เสียงกริ่งดังขึ้น เป็นสัญญาณว่า สภานักเรียนกำลังไปตรวจเขตรับผิดชอบ 5 ส ของนักเรียน ที่ได้ถูกจัดแบ่งไว้ เป็นการกำหนดความรับผิดชอบในการทำความสะอาดอาคารโรงเรียนของนักเรียนแต่ละห้องเรียน เวลา 08.00 น. ทุกคนเริ่มทยอยกันมาเข้าแถวที่สนามหญ้า หน้าเสาธง เพื่อทำกิจกรรมยามเช้า บางวัน นักเรียนไม่ได้เข้าแถวที่สนามหญ้า เนื่องจากวันก่อนมีฝนตกลงมาทำให้สนามเปียก ผู้อำนวยการโรงเรียนให้นักเรียนมาเข้าแถวที่ถนนปูนหลังเสาธง เพื่อตัดปัญหาความสกปรกของเศษดิน เศษหญ้าที่ติดมากับรองเท้านักเรียน

กิจกรรมหน้าเสาธงจะปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน เริ่มตั้งแต่การเคารพธงชาติ สวดมนต์ท่องปฏิญาณ ท่องศีล 5 (ภาษาไทย) กล่าวอุทิศส่วนกุศลให้กับพ่อแม่ ครู อาจารย์ เจ้ากรรมนายเวร ฯลฯ ที่ล่วงลับไปแล้ว ต่อด้วยกิจกรรมน่องไหวพี้ เป็นการให้หลักคุณธรรมปลูกฝังให้นักเรียนยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีความนอบน้อม มีสัมมาคารวะ มีระเบียบวินัย เป็นนิสัยที่จะติดประจำตัวนักเรียนไป ตลอดจนกลายเป็นนิสัยประจำชาติของไทย

ภาพประกอบ 6 กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม “กิจกรรมน่องไหวพี้”

จากนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูเวรประจำวัน จะอบรมนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่จะต้องแจ้งให้ทราบ อบรมกิริยามารยาท ความถูกต้องดีงาม การปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน และข่าวสารบ้านเมือง หลังจากนั้นนักเรียนได้รับการอบรมแล้ว มีการรายงานจากฝ่ายต่าง ๆ ของสภานักเรียนหน้าเสาธง ซึ่งมีทั้งหมด 7 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายโสตทัศนศึกษา ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน และฝ่ายบริการ ในที่นี้ ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ของสภานักเรียนฝ่ายวิชาการ ในการทำกิจกรรมหน้าเสาธงเท่านั้น โดยสภานักเรียนจะนำความรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มาให้ความรู้แก่นักเรียน มีการปฏิบัติดังนี้ คือ ในวันจันทร์ จะให้ความรู้ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วันอังคาร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วันพุธ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วันพฤหัสบดี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอังกฤษ และวันศุกร์ กลุ่ม

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จะผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมจากครูประจำวิชา ก่อน จากนั้นก็แยกย้ายกันเข้าห้องเรียน ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ 08.30 – 09.00 น. จะเป็นกิจกรรมในโครงการอ่านออกเขียนสวย 100% โดยกำหนดวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ จะทำกิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมบันทึกการอ่านและคัดไทย วันอังคารและวันพฤหัสบดี จะเป็นกิจกรรมชุมชนรักการอ่าน โดยจะแบ่งเป็นกลุ่ม ใน 1 กลุ่ม จะมีนักเรียนประมาณ 15 – 20 คน คัดมาจากการนำนักเรียนในช่วงชั้นเดียวกันมา คละกันทั้งหมด คือ ป.1 – ป.3 ป.4 – ป.6 และ ม.1 – ม.3 แล้วแบ่งเป็นกลุ่ม โรงเรียนจะกำหนดครูประจำกลุ่มไว้คอยแนะนำ ช่วยเหลือ ในเรื่องของการอ่าน ซึ่งจะเน้นการอ่านจับใจความจากหนังสือที่ครูนำมาบ้าง จากนักเรียนนำมาจากบ้านบ้าง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน การอ่านจะใช้ระบบเพื่อนสอนเพื่อน และพี่สอนน้อง พฤติกรรมที่สังเกตเห็นในกิจกรรมรักการอ่าน นักเรียนจะตั้งใจอ่านอย่างจริงจัง เมื่อเพื่อนในกลุ่มอ่านไม่ได้ หรือติดขัด ก็จะมีการช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกัน เป็นภาพที่มองแล้วเกิดความภูมิใจในความเป็นคนไทยของนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ที่มีความสามัคคี รักใคร่ห่วงหาอาทรกันดี นับว่าเป็นการนำหลักคุณธรรมมาปลูกฝังให้เกิดจนเป็นนิสัยของนักเรียน

กิจกรรมโฮมรูมของโรงเรียน เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนจะได้พบกับครูประจำชั้น จะมีการโฮมรูมในช่วงเวลา 08.30 – 09.00 น. ของทุกวัน เป็นการซักถามพูดคุยเรื่องที่สงสัยหรือเรื่องที่เป็นปัญหา ระหว่างนักเรียนกับครูประจำชั้น เป็นการเปิดโอกาสให้พูดคุยกันในเรื่องการเรียนรู้ เรื่องส่วนตัว ครอบครัว ข่าวสารบ้านเมือง หรือเรื่องอื่น ๆ ทัวไปที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเอง บางครั้งผู้อำนวยการโรงเรียนจะเข้าไปพูดคุยกับนักเรียน ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน การเข้าสอนของครู ปัญหาการเรียนในวิชาต่าง ๆ ปัญหาทั่วไปของโรงเรียน และเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนสงสัยใคร่ถาม ทำให้มองเห็นว่าผู้บริหารใช้หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใส เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน มีการทำงานแบบตรงไปตรงมา ชี้แจงได้ ตอบคำถามได้ มีความโปร่งใสในการทำงานถึงแม้จะกับนักเรียนก็ตาม

09.00 – 10.00 น. เป็นเวลาที่เริ่มมีการเรียนการสอนในคาบเรียนแรก พักรับประทานอาหารกลางวันพร้อมกันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในเวลา 12.00 – 13.00 น. ส่วนน้องอนุบาลจะพักรับประทานอาหารเวลา 11.30 น. และจะกลับบ้านพร้อมกัน ในเวลา 16.00 น. ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทพบว่า ขณะที่ครูและนักเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะไม่มีเสียงนักเรียนพูดคุยส่งเสียงดัง ไม่เห็นการเล่นหรือการหยอกล้อกันในห้องเรียน มีแต่การตอบข้อคำถาม มีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกในการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน ในด้านการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ โรงเรียนจะใช้หลักความโปร่งใสในการตรวจสอบการเข้าสอนของครู ในห้องเรียนทั้ง 12 ห้องเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทจะมีสมุดบันทึกการเข้าสอนของครูไว้ประจำห้อง ภายในสมุดบันทึกจะมีรายละเอียดว่า ใน 1 วัน มีการเรียนการสอน 6 ชั่วโมง แต่ละชั่วโมง เรียนวิชาอะไร สอนเรื่องใด และมีตารางสำหรับผู้สอนลงลายมือชื่อ สถานักเรียนของแต่ละห้องซึ่งหมายถึงหัวหน้าห้องโดยตำแหน่ง จะบันทึกลงในสมุดบันทึกการเข้าสอน ในกรณีครูไม่เข้าสอนและจะไปแจ้งฝ่ายวิชาการ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อจัดครูเข้าสอนแทน สมุดบันทึกการเข้าสอนนี้ นักเรียนแต่ละห้องจะต้องนำส่งห้องผู้อำนวยการทุกวันศุกร์ เพื่อให้ผู้อำนวยการโรงเรียนลงลายมือชื่อรับรอง เพื่อเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักความโปร่งใส มีระบบการทำงานที่เปิดเผยมสามารถตรวจสอบและติดตามผลได้ ในการปฏิบัติงานด้านการสอนของครู ในกรณีที่ครูผู้สอนไม่สามารถมาทำการสอนได้ เนื่องจากเหตุผล ครูไปราชการ ลาภิจ ลาป่วย หรือติดธุระในการมาต้อนรับคณะผู้มาเยี่ยมชมศึกษาดูงานของโรงเรียน ครูผู้สอนจะต้องจัดเตรียมใบงานสำหรับนักเรียน แล้วให้สถานักเรียนควบคุมห้องเรียนแทน จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทหลายครั้ง โดยส่วนใหญ่จะไม่ติดต่อไปก่อนล่วงหน้า จะใช้วิธีสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทมีวินัย มีคุณธรรม มีวัฒนธรรมองค์กร ก่อนข้างสูง สังเกตจากการไม่ส่งเสียงดัง ไม่ลากเก้าอี้โครมคราม ไม่เล่นกันในห้องเรียน ถึงแม้ว่าจะไม่มีครูผู้สอนควบคุมอยู่ในห้องเรียนก็ตาม นักเรียนตั้งใจทำงานตามใบงานที่ครูมอบหมายให้ ทั้งนี้ เพราะว่ามีการบริหารงานวิชาการที่ใช้หลักความรับผิดชอบ มีกระบวนการนิเทศที่ดี ฆลอง อัมพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน (2550) กล่าวกับผู้วิจัยว่า “จุดเด่นด้านนี้ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัล โรงเรียนส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนดีเด่นระดับชาติ จากกระทรวงศึกษาธิการในปีการศึกษา 2550”

กระบวนการนิเทศที่ดีของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ยึดหลักคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยศึกษาโดยการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสารประกอบ ในขณะเดียวกันก็ใช้การสังเกตควบคู่กันไป พบว่า การนิเทศภายในของโรงเรียนมีกระบวนการนิเทศ 2 ส่วน คือ ส่วนแรก ผู้อำนวยการโรงเรียนจะดำเนินการนิเทศเอง โดยการเดินดูการสอนของครู (Walking around) และการนิเทศในรูปของคณะกรรมการนิเทศภายในตามแผนการนิเทศอย่างเป็นทางการ แบ่งกลุ่มการนิเทศเป็นสายชั้น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร คือในสายชั้นเดียวกัน จะดำเนินการนิเทศกันเองมีการปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน เกี่ยวกับตัวผู้เรียน รวมถึงปรึกษาปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน โดยครูทุกคนจะมีสมุด

บันทึกการนิเทศประจำตัว เมื่อได้รับการนิเทศจากใคร เรื่องใด จะบันทึกลงสมุดบันทึกการนิเทศ และให้ผู้นิเทศ ลงลายมือชื่อรับรอง ทุกสิ้นเดือนครูจะต้องส่งสมุดบันทึกการนิเทศให้ผู้อำนวยการ โรงเรียนเป็นผู้ตรวจ ซึ่งผู้อำนวยการ โรงเรียนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองลงในสมุดบันทึกการนิเทศของครู ส่วนที่สอง จะมีการประชุมวิชาการทุกวันจันทร์ วันละ 1 ชั่วโมง หลังเลิกเรียน คือ หลังจาก 16.00 น. โดยจะนำปัญหาการเรียนการสอนของสัปดาห์ที่แล้วมาเป็นประเด็นในการประชุม เช่น นักเรียนไม่ส่งงาน นักเรียนลายมือไม่สวย นักเรียนไม่มาเรียน การกำกับติดตามนักเรียนห่อนไปในช่วงเปลี่ยนคาบเรียน หรือการเข้า-ออกในช่วงสอนให้ตรงเวลา เพราะถ้าครูเข้าสอนช้า และออกจากห้องเร็ว นักเรียนอีกห้องหนึ่งจะถูกทิ้ง สมใจ นवलสนิท (2550) หัวหน้างานวิชาการของโรงเรียน พุดให้ฟังว่า “ผู้อำนวยการ โรงเรียนจะละเอียดในเรื่อง การจัดการเรียนการสอนมาก จะไม่ปล่อยปละละเลย ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม จะตามติดทุกสถานการณ์ คณะทำงานของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท จะมองไปที่จุดเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ทำงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน จึงทำให้เกิดความโปร่งใส และเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน”

ภาพประกอบ 7 ประชุมครู เพื่อปรึกษาหารือ ทุกเย็นวันจันทร์

ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาล กล่าวคือ ใช้หลักนิติธรรมในการศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ แล้วใช้หลักการมีส่วนร่วมโดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเข้ามาร่วมกับคณะครูในการจัดทำหลักสูตรครั้งนี้ โดยร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของโรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ แล้วนำมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม โดยยึดหลักสูตรแกนกลาง ร้อยละ 70 และความ เป็นท้องถิ่น ร้อยละ 30 ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดทำขึ้น ตามความ เหมาะสมกับบริบท และความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนใช้ หลักการมีส่วนร่วม โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาร่วมกับคณะครู ในการจัดทำ หลักสูตรตั้งแต่ต้น จนสำเร็จเป็นหลักสูตรสถานศึกษา จึงสร้างความพึงพอใจให้แก่คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาหลักสูตรไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมหรือส่วนรับรู้ด้วยเลย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนชุมชน วัดปราสาท เป็นกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 และกฎกระทรวง กำหนดอำนาจกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรง ตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 จาก การศึกษาของผู้วิจัย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน มีกรรมการ 2 คณะ คือคณะที่เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรรมการที่ปรึกษา การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของการมาร่วมประชุม ซึ่งมีการประชุมปีละ 2 ครั้ง การเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุม ส่วนใหญ่จะใช้หนังสือราชการและการแจ้งด้วยวาจา ซึ่ง ได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการเป็นอย่างดี เรื่องที่ประชุมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน จะเป็นเรื่องการให้ความเห็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะเสนอความ คิดเห็นในเรื่องของหลักสูตรท้องถิ่น ในกรณีนี้ผู้วิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพประกอบ 8 การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

มีส่วนร่วมในการพิจารณาให้ความเห็นหลังจากที่โรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรเสร็จแล้ว และนำเสนอในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ครบกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานลงความเห็นชอบตามที่โรงเรียนจัดทำโดยเชื่อว่าผู้บริหารและครูมีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการมากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนในทุกด้านอย่างเข้มแข็ง สม่่าเสมอและต่อเนื่องกัน โดยมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เมื่อโรงเรียนเชิญประชุมก็จะเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เมื่อมีกิจกรรมใดก็เข้าร่วมกิจกรรมนั้นอย่างแข็งขัน ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จ ทুমเทให้ทั้งกำลังทรัพย์ กำลังร่างกายและกำลังความคิด รวมถึงการมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมหรือการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกและชุมชน หลักสูตรท้องถิ่นที่กำหนดให้มีของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ได้แก่ โบราณสถาน อาชีพพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ การเกษตร แหล่งทำกลอง ทำอิฐ ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยกำหนดให้ ช่วงชั้นที่ 1 ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ วัดป่าโมกวรวิหาร ตึกตาวาวัง ประวัติน้ำทัยนรสิงห์ ประวัติน้ำปราสาท ช่วงชั้นที่ 2 ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดอ่างทอง ได้แก่ วัดไชโย บางเจ้าฉ่า โปธิ์ทอง และอาชีพพื้นฐานในท้องถิ่น ช่วงชั้นที่ 3 ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

ฉลอง อำพันเรือง (2550) ผู้อำนวยการ โรงเรียน เล่าถึง การนำประวัติพันท้ายนรสิงห์มาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจาก ตำบลนรสิงห์เป็นถิ่นกำเนิดของพันท้ายนรสิงห์ เป็นบ้านเกิดของพันท้ายนรสิงห์จริง ไม่ใช่เรื่องที่เล่าต่อกันมา ทุกวันนี้ยังมีญาติพี่น้องของพันท้ายนรสิงห์อยู่ที่ตำบลแห่งนี้ ซึ่งสามารถนำนักเรียนไปศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ มีรูปปั้นของพันท้ายนรสิงห์ไว้ให้ชนรุ่นหลังสักการะบูชา ใช้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้รู้ถึงความซื่อสัตย์ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ไม่มีการยกเว้น เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎที่ตั้งขึ้น แล้วต้องปฏิบัติตามกฎที่ทุกคนร่วมกันตั้งขึ้นนั้น

ในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นแนวปฏิบัติ มีการนิเทศการใช้หลักสูตร ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท พบว่าได้จัดเรียงลำดับเนื้อหา ขึ้นตอน ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2544 แต่ ไม่ได้เข้ารูปเล่มสวยงามเหมือนเอกสารทั่ว ๆ ไป กลับใช้ตัวหนังสือกระดาศสีดำ หนีบไว้ที่มุมซ้ายของหลักสูตร ฉลองอำพันเรือง ผู้อำนวยการ โรงเรียนให้เหตุผลว่า หลักสูตรสถานศึกษาที่นำมาใช้ในโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทนั้น โรงเรียนมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกปี หลังจากนั้นก็ปรับปรุงและพัฒนา

หลักสูตรให้เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จากเดิมเป็นการศึกษาอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งขณะนี้เปลี่ยนเป็นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โรงเรียนมีความเป็นอิสระในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเหมาะสม

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน ดำเนินการโดยนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นแนวปฏิบัติ โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเป็นโรงเรียนที่มีครูผู้สอน มีวิชาเอกไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนจึงใช้ระบบสำรวจความพึงพอใจของครู ประชุม และแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการเรียนการสอน ในรอบปีที่ผ่านมา และในปีการศึกษาต่อไป ต้องการที่จะสอนวิชาใด ชั้นใด มีความพึงพอใจในระบบบริหารอย่างไร จะสอบถามในทุกสิ้นปี ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลแล้ว โรงเรียนพยายามจัดรายวิชาสอนให้ตรงตามความถนัดและความต้องการของครู เพื่อครูจะได้มีความสุขในการทำงาน นับว่าเป็นการบริหารงานที่ตั้งอยู่บนกระบวนการที่โปร่งใส คือ ให้ทุกคนเข้าไปตรวจสอบและอธิบายถึงที่มาที่ไปได้ มีความโปร่งใส เปิดเผยความเป็นจริง และโปร่งใสในข้อมูลข่าวสาร นับได้ว่าเป็นการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างคุ้มค่า สังเกตได้จากครูผู้สอนมีวิชาเอกไม่ครบทุกกลุ่มสาระ แต่ครูก็สอนได้ทุกวิชาถึงแม้ว่าจะไม่ตรงวิชาเอกก็ตาม

ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ในด้านการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยจะจัดให้มีการประชุมในทุกวันจันทร์ หลังโรงเรียนเลิก ครูทุกคนหลังจากส่งนักเรียนกลับบ้านแล้ว จะเข้าร่วมประชุมเพื่อแจ้งข่าวสารราชการ และปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอน สมใจ นวลสนิท (2550) หัวหน้างานวิชาการของโรงเรียน กล่าวถึงการประชุมวิชาการทุกเย็นวันจันทร์ ว่าเป็นการพบกันของบุคลากรทุกคน อาทิตย์ละครั้ง เพื่อแจ้งข้อราชการจากเขตพื้นที่การศึกษา และวาระอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าได้ประโยชน์มากเพราะปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ทั้งปัญหาของนักเรียนและครู ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน ครูทุกคนจะถือเป็นข้อตกลงร่วมกัน ด้วยความเต็มใจถ้าวันใดใครมีธุระก็จะให้ความสำคัญกับการประชุมกับโรงเรียนก่อน แต่ถ้าใครติดธุระจริง ๆ ก็จะกลับมาอ่านบันทึกการประชุม ซึ่งถือว่าการประชุมนี้ยังประโยชน์ให้เกิดกับผู้เรียนโดยตรง เป็นการสร้างมาตรฐานในการทำงานและคุณภาพของผู้เรียน

โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวกับผู้วิจัยว่า “ครูทุกคนต้องทำแผนการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 100 จะทำแผนการจัดการเรียนรู้เองหรือเป็นแผนที่ได้จากสำนักพิมพ์ก็ตาม แล้วนำมา

ประยุกต์ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้” ครูทุกคนจะต้องส่งแผนการจัดการเรียนรู้ ล่วงหน้า 1 สัปดาห์ ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนการเรียนรู้ เริ่มจาก การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำกำหนดการสอน จากนั้นจึงนำมาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ของครู จะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือวัดและประเมินผลก่อน – หลังเรียน แบบบันทึกหลังสอน เนื่องจาก โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ไม่มีรองผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ ผู้อำนวยการโรงเรียนจึงเป็นผู้ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้เองและจะแสดงความคิดเห็น ลงไปในการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกครั้ง เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนอยู่ใกล้แหล่งทำกลอง ผู้ปกครองนักเรียนมีอาชีพทำกลอง ดังนั้น นักเรียนจะคุ้นเคยอยู่กับ กลองมาตั้งแต่เด็ก ทำให้มีความสามารถในการตีกลองยาว โรงเรียนจึงจัดให้มีการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง นักเรียนของโรงเรียนสามารถตีกลองยาวและรำกลองยาวได้อย่างแคล่วคล่องและสวยงาม ผลปรากฏจากรางวัลที่ได้รับในการนำนักเรียนเข้าประกวดและ แข่งขัน การตีกลองยาว และการรำกลองยาวของจังหวัดอ่างทอง คณะนักศึกษาปริญญาโท รุ่น 9 สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เข้าศึกษาคุณงานการจัดการ เรียนการสอนของโรงเรียน ได้ขอให้นักเรียนแสดงความสามารถในการรำและตีกลองยาว โรงเรียน ก็สามารถจัดแสดงให้ชม ได้อย่างสวยงาม โดยไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้ามาก่อน แสดงถึงนักเรียน มีความสามารถ มีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะในการรำกลองยาวได้อย่างดีเยี่ยม

ภาพประกอบ 9 การแสดงผลงานนักเรียน เล่นดนตรีไทย และ รำกลองยาว

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ใช้หลักนิติธรรม ในการจัดระบบโครงสร้างองค์กร โดยยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 โดยแบ่งการบริหารงานเป็น 4 งาน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป มีการบริหารงานภายใต้ข้อกำหนดคกฏเกณฑ์การประเมิน ของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง และหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) มีการวางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ผู้อำนวยการ โรงเรียนมีการประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางอย่างสม่ำเสมอ มีการดำเนินการพัฒนางานตามแผนที่ได้วางไว้ มีการติดตามประเมินแผนงาน กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากการใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบของคณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการติดต่อประสานงาน ประชุมชี้แจง แก้ไขปัญหา เป็นผลทำให้โรงเรียนผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติระดับดีมาก ทั้งระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผ่านเกณฑ์ประเมินของ สมศ (รอบสอง) สูงสุด เป็นอันดับ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง

บนทางเดินเท้าของถนน ทางเข้าโรงเรียน จะมีป้ายนิเทศขนาดใหญ่จัดตั้งวางชิดขอบทางเดินอย่างเป็นระเบียบ ประมาณ 5 -6 ป้าย ถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์ มีความรู้ มีความทันสมัย มีเนื้อหาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเป็นความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เทคนิคทักษะทางวิชาการ ทักษะทางวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยจะให้ครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ร่วมรับผิดชอบในการผลิตเปลี่ยนข้อมูลทุก ๆ เดือน เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้แก่ครู นักเรียน บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง ที่เข้ามาศึกษาดูงานในโรงเรียน

การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นนั้น โรงเรียนได้ดำเนินการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อุดม ทองเสริม (2551) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนรสิงห์และแพทย์ประจำตำบลนรสิงห์ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นรองประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ได้กล่าวถึงโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทว่า โรงเรียนได้รับความร่วมมือ ร่วมใจจากหลายฝ่าย รวมทั้งเจ้าอาวาสวัดปราสาทด้วยชาวบ้านช่วยกันสร้างโรงเรียน ตั้งแต่ครั้งที่โรงเรียนตั้งอยู่ที่เดียวกันกับวัด แต่เนื่องจากโรงเรียนมีเนื้อที่น้อยเกินไป ประกอบกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รวมทั้งผู้ปกครอง ช่วยกันบริจาคทรัพย์เพื่อซื้อที่ดินให้โรงเรียนเป็นจำนวน 15 ไร่ ที่ดินที่ร่วมกันซื้อให้โรงเรียนมีหลายเจ้าของ บ้างก็ให้ที่ดินมาฟรีโดยไม่ต้องซื้อ และทำการถมดินให้เสร็จเรียบร้อย เพราะที่ดินเดิมเอกชนขุดดินทำเป็นบ่อเลี้ยงปลา จากนั้นจึงย้ายโรงเรียนมาตั้งที่ใหม่ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับวัดปราสาท โดยโรงเรียนหลังเดิมยังคงสภาพเดิมไว้ แต่ไม่ได้ใช้ทำการเรียนการสอนแล้ว เนื่องจากอยู่คนละฟากของถนน ครูต้องข้ามถนนไปสอนที่โรงเรียนหลังเดิม บางครั้งนักเรียนต้องข้ามมาเรียนที่โรงเรียนหลังใหม่ที่อยู่อีกฝั่งหนึ่ง อาจทำให้เกิดอันตรายจากยานพาหนะได้ จึงย้ายมาเรียนที่เดียวกันหมดในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในปัจจุบัน และในขณะนี้ ทางคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน กำลังหาทรัพย์เพื่อซื้อที่ดินเพิ่มเติมต่อไปให้อีก อุดม ทองเสริม (2551) กล่าวถึงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนว่า มีความขยัน ช่วยกันดูแลโรงเรียนมาตลอด ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ไม่มากเท่าใด แต่มีความร่วมมือสูง ช่วยกันบริจาค จัดหาเงิน และวัสดุสิ่งของให้โรงเรียน ช่วยกันสร้างหอประชุมให้จนเสร็จ โดยไม่ใช้งบประมาณจากราชการ ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด เช่น กีฬาสีภายใน กิจกรรมวันเด็ก ฯลฯ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะเข้ามามีส่วนร่วม โดยการช่วยบริจาคและการจัดหาเงินและวัสดุสิ่งของจัดหาอาคารให้กับโรงเรียน และร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่โรงเรียนมอบหมาย มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือด้านแรงงาน ร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับคณะครูในการร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จัดซื้อที่ดินให้โรงเรียน 12 ไร่ เพื่อทำการปลูกชวนชมโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มาให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อชวนชม เป็นการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้แก่ นักเรียนและชุมชนในท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นการใช้หลักความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและหลักการมีส่วนร่วมของคณะครู นักเรียน ชุมชน ตลอดจนองค์กรอื่น

การบริหารงบประมาณบนหลักการธรรมาภิบาล

การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทมุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีขอบข่ายการดำเนินงานของโรงเรียนดังนี้

การจัดทำและเสนอของบประมาณ โรงเรียนใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินการบริหารงานงบประมาณ โดย วิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา ได้แก่ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการศึกษาข้อตกลงผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง และผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการ ด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา จำนวนต้นทุนผลผลิตของงาน /

โครงการ จากนั้นจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสภาพของโรงเรียน จัดทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงบประมาณ แผนงาน งาน/โครงการ และกิจกรรม ให้มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียน จัดทำกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลาง โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีงบประมาณที่ผ่านมาของโรงเรียน เพื่อปรับเป้าหมายผลผลิตที่ต้องการดำเนินการใน 3 ปีข้างหน้า พร้อมกับปรับแผนงานโครงการ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับงบประมาณรายได้ของสถานศึกษาทั้งจากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ แล้วจัดทำคำขอรับงบประมาณของโรงเรียน และกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลาง เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องเชิงนโยบาย

การจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนได้ดำเนินการตรวจสอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรจากเขตพื้นที่การศึกษาแจ้ง ตลอดจนตรวจสอบวงเงินนอกงบประมาณที่ได้จากแผนการระดมทรัพยากร แล้วมาวิเคราะห์กิจกรรมตามภารกิจงานที่จะต้องดำเนินการตามมาตรฐาน โครงสร้างสายงาน และตามแผนงาน โครงการของโรงเรียน เพื่อจัดลำดับความสำคัญ และกำหนดงบประมาณ ทรัพยากรของแต่ละสายงาน ตามกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับ จากนั้นจัดทำรายละเอียดแผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ซึ่งระบุแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับ จัดทำข้อตกลงผลผลิตที่ได้โดยกำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนมีความโปร่งใสด้านการเงิน การบริหารและการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ทั้งเงินที่เป็นงบประมาณของทางราชการและเงินที่ได้จากการบริจาค ได้ใช้ระบบบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนของครู และตัวแทนจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ร่วมกันบริหารมาโดยตลอด ผู้อำนวยการโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นกับผู้วิจัย ถึงหลักการบริหารงบประมาณและการเงินที่โรงเรียนถือปฏิบัติมาโดยตลอดว่า โรงเรียนมีแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงคน ไม่คำนึงถึงงบประมาณเป็นตัวตั้ง แต่จะนำจุดมุ่งหมายของการศึกษาของโรงเรียนเป็นตัวตั้ง โดยเริ่มจากการวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ตามโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน จัดทำแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน จัดแผนงาน/โครงการ ให้สนองต่อเป้าหมายของการศึกษา เมื่อวางแผนเสร็จ ก็จะนำงบประมาณมาใช้ ซึ่งมีการคิดไม่ซับซ้อนเท่าใดนัก โดยใช้วิธีการประมาณการที่จะมีงบประมาณใช้ใน 1 ปีการศึกษา โรงเรียนไม่บริหารเงินเป็นปีงบประมาณ แต่จะบริหารเป็นปีการศึกษา ใน 1 ปี

การศึกษาจะใช้งบประมาณ 2 ปีงบประมาณ โดยวิธีถัวจ่าย ในภาคเรียนแรกจะใช้วิธีคำนวณจากรายหัวนักเรียน ณ วันที่ 10 มิถุนายน ส่วนในภาคเรียนที่สอง จะประมาณการจากภาคเรียนแรก ส่วนเงินนอกงบประมาณ เงินจากการบริจาค โรงเรียนจะประมาณการจากในรอบปีที่ผ่านมาว่าได้เงินบริจาค เงินนอกงบประมาณเท่าใด แล้วตั้งเป็นกรอบไว้ จากนั้นกระจายงบประมาณไปตามแผนงาน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยใช้บริหารงานวิชาการ ร้อยละ 70 และใช้ในด้านสนับสนุนงบดำเนินการ ร้อยละ 30 เมื่อตั้งงบประมาณแล้ว ก็ดำเนินงานไปตามแผนงานที่วางแผนไว้ จากนั้นมีการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับเงินของโรงเรียน ซึ่งมี 4 ชุด ด้วยกันคือ

ชุดที่ 1 กรรมการเก็บรักษาเงินของโรงเรียน

ชุดที่ 2 กรรมการตรวจการใช้จ่ายเงินประจำวัน

ชุดที่ 3 กรรมการจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชุดที่ 4 กรรมการจากเจ้าหน้าที่การเงินของเขตพื้นที่การศึกษา

โรงเรียนมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลงาน กล่าวคือ เมื่อตั้งงบประมาณให้แก่แต่ละแผนงานแล้ว ก็จะมีการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน จากนั้นจะประเมินผลงานตามแผนปฏิบัติการเมื่อสิ้นสุดโครงการ/กิจกรรม ในทุกสิ้นปีว่าคุ้มกับงบประมาณที่ลงไปหรือไม่ ถ้าไม่คุ้มค่าก็จะมีการปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ก็เลิกโครงการ/กิจกรรมนั้นไป ซึ่งในแต่ละโครงการจะมีตัวชี้วัดของโครงการ กำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน เมื่อประเมินผลการบริหารงาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบแล้ว ก็จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานให้ผู้ปกครอง และชุมชน รับทราบอย่างต่อเนื่อง

อุดม ทองเสริม (2551) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เล่าให้ฟังว่า “โรงเรียนสร้างหอประชุม ในปีการศึกษา 2550 เสร็จโดยไม่ใช้งบประมาณจากราชการเลย ชาวบ้านมีความศรัทธาผู้บริหารโรงเรียน ศรัทธาครู ช่วยกันบริจาค โดยไม่เคยถามไถ่เรื่องการใช้จ่ายเงิน เพราะมีหลักฐานเป็นหอประชุมให้ประจักษ์ต่อสายตาอยู่แล้ว” โรงเรียนมีความโปร่งใสในการเบิกจ่ายเงิน โดยมีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขออนุมัติการใช้จ่ายทุกครั้ง โดยเฉพาะในช่วงที่โรงเรียนมีการก่อสร้างหอประชุมหลังใหม่ มีการระดมเงินจากภายนอกเข้ามาใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก นับเป็นช่วงที่ประชาชนทั่วไปในชุมชน จับตามองการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นอย่างมาก แต่โรงเรียนโดยคณะกรรมการ ก็สามารถบริหารเงินได้อย่างโปร่งใสเป็นที่พึงพอใจของชุมชน รายงานการใช้จ่ายทุกขั้นตอน มีใบเสร็จรับรองการตรวจสอบการเบิกจ่ายในแต่ละครั้ง นับว่าโรงเรียนใช้หลักความโปร่งใสมากที่สุดในด้านการบริหารงบประมาณ ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้แสดงความเห็นถึงหลักการบริหารงบประมาณและการเงินที่โรงเรียนถือปฏิบัติมาโดยตลอด ดังนี้

1. บริหารงบประมาณและการเงิน โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการอย่างโปร่งใส เปิดเผย และตรวจสอบได้
2. ใช้เงินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค และรายงานผลการใช้เงินให้ผู้บริจาครายทราบทันที
3. ใช้เงินทุกบาทให้คุ้มค่าและสมเหตุสมผล

งานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน ได้ดำเนินการตามภารกิจงานพัสดุและสินทรัพย์ มีผู้รับผิดชอบ โดยจัดทำทะเบียนคุมพัสดุ มีการลงทะเบียนพัสดุเป็นปัจจุบัน มีการเบิก – จ่าย พัสดุ และนำไปใช้อย่างคุ้มค่า บุศรินทร์ บุญหิรันดร (2550) หัวหน้างานพัสดุและสินทรัพย์ กล่าวถึงการเบิกพัสดุของโรงเรียนไปใช้ จะต้องใช้อย่างคุ้มค่าและเห็นคุณค่าของวัสดุที่ใช้ เช่น ครูเบิกกระดาษคำตอบไปใช้ในการสอบวัดผลนักเรียน ถ้าใช้ไม่หมดในการทดสอบครั้งหนึ่งๆ ก็ต้องนำกลับมาคืนให้เจ้าหน้าที่พัสดุเพื่อเก็บไว้ใช้ทดสอบในครั้งต่อไป หรือในด้านสาธารณูปโภค ครูที่โรงเรียนจะตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่ใช้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นต้นแบบให้กับนักเรียนในการปลูกฝังความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้เป็นอย่างดี

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีการบริหารงานที่คล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ภายใต้ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล กล่าวคือ โรงเรียนใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงานบุคคล โดยกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการมาปฏิบัติงาน ครูแต่ละคนจะลงรหัสส่วนตัวในการมาทำงาน ในโปรแกรมสารสนเทศของโรงเรียน จะมีเครื่องบันทึกเวลาในการลงเวลาปฏิบัติงาน ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ว่า ครูจะต้องมาปฏิบัติงานไม่เกิน 08.00 น. และไม่กลับก่อนเวลา 16.30 น. ถ้าเกินเวลาที่คณะครูร่วมกันกำหนดขึ้นเองในการมาปฏิบัติงาน เครื่องบันทึกการลงเวลาทำงานจะไม่รับและจะให้บันทึกเหตุการณ์มาและกลับไม่ตรงกำหนดเวลาที่ตั้งโปรแกรมไว้ในช่องหมายเหตุ จากนั้น โปรแกรมจึงจะตอบรับการมาปฏิบัติงาน นับว่า เป็นการใช้หลักนิติธรรมในการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง คือใช้กฎ ระเบียบ ที่เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับ และยินยอมพร้อมใจที่จะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เหล่านั้น ถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎ ระเบียบ มิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของผู้บริหารโรงเรียนเพียงอย่างเดียว ในทุกสิ้นเดือน เจ้าหน้าที่ธุรการจะพิมพ์บันทึกการมาปฏิบัติงานใน 22 วันทำงาน ใน 1 เดือนนั้น ให้ครูทุกคนลงนามรับทราบ วันและเวลาในการมาปฏิบัติงานของตนเอง ในวันประชุมทุกสิ้นเดือน ซึ่งระบบการลงเวลาปฏิบัติงานนี้ โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทใช้มา 4 – 5 ปี ไม่มีปัญหาใดเกิดขึ้น บุคลากรทุกคนปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎ ระเบียบ เดียวกัน เป็นการใช้หลักความโปร่งใส ควบคู่กับหลักนิติธรรมในการทำงาน

ผู้อำนวยการโรงเรียนใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน คณะครูทุกคนรับทราบนโยบายของโรงเรียนจากการร่วมประชุมประจำสัปดาห์ วางแผนการทำงานร่วมกัน ศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน ในด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรในโรงเรียน มีการพัฒนาครู 2 ระยะด้วยกัน คือ การพัฒนาก่อนที่จะมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ และการพัฒนาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจะดำเนินการปฐมนิเทศแก่บุคลากรในโรงเรียน โดยการแจ้งภาระงาน มาตรฐานคุณภาพงาน เกณฑ์การประเมินผลงานแก่ครูในโรงเรียน ตามรายละเอียดปรากฏอยู่ในคู่มือปฏิบัติงานของครู ก่อนที่จะมีการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน

ตลอด อำพันเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เป็นผู้มีความตระหนักและสำนึกในหน้าที่ ที่มีต่อโรงเรียนและสังคม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ใช้หลักความรับผิดชอบมาบริหารจัดการโรงเรียน โดยจัดโครงสร้างองค์กรการบริหารงาน ระบุภารกิจ วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดความสำเร็จของงานชัดเจน จัดทำแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง และความต้องการของชุมชนนรสิงห์ แล้วกำหนดเป็น ภารกิจหน้าที่ของบุคลากรครูลงในคู่มือการปฏิบัติงาน จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงาน ในการกำกับ นิเทศ ติดตามบุคลากรให้ปฏิบัติงานตามแผน และรายงานผลการปฏิบัติงาน ร่วมกันดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงานผลการตรวจสอบและการประเมิน ครูทุกคนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ยึดคู่มือการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นหลักในการดำเนินงาน เนื่องจากในคู่มือการปฏิบัติงานนั้น จะระบุความรับผิดชอบงานในหน้าที่ของทุกคน ระบุมาตรฐาน ภารกิจ วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน ชัดเจน มีการรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจของงานที่ตนเองรับผิดชอบทุกรายการ จะเห็นได้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียน ใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารจัดการโรงเรียน ในเรื่องของการชี้แจงภาระงานอย่างละเอียด มีการมอบหมายงานเป็นลายลักษณ์อักษร ระบุขอบข่ายหน้าที่ ให้เกิดความรับผิดชอบ มีการออกคำสั่งอย่างชัดเจนปรากฏอยู่ในคู่มือการปฏิบัติงานครู ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบาย ให้มีการปรับปรุงกลไกการทำงานของคนในองค์กร เน้นการปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ทบทวนขั้นตอนและกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาต ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบในทุกขั้นตอน นับว่าเป็นระบบการทำงานที่เปิดเผย น่าสนใจ สามารถตรวจสอบ และติดตามผลได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา จะนำข้อมูลข่าวสารมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในที่ประชุมทุกวันจันทร์

ในด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ บุคลากรครูของโรงเรียนอุทิศเวลาให้กับราชการค่อนข้างสูง คือมาปฏิบัติงานแต่เช้า และกลับเลยเวลาราชการ อยู่ทำงานล่วงเวลาราชการอย่างมีความสุข มีความสามัคคีกัน รักใคร่ปรองดอง เสมือนหนึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน เวลาพักกลางวันก็รับประทานอาหารร่วมกันในโรงอาหาร ทั้งผู้บริหาร คณะครู และ เด็กนักเรียน ถือเป็นการควบคุมนักเรียนไปด้วยในเวลาเดียวกัน เป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ ให้เกิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา และนักเรียน เป็นภาพเหตุการณ์ที่มองดูแล้วให้ความรู้สึกที่อบอุ่น มีความเป็นกันเอง เสมือนพี่น้อง มากกว่าการเป็นผู้บังคับบัญชานับว่าเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำรงไว้ต่อไป ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ในด้านการมาปฏิบัติงาน ในเวลาเช้า และกลับในเวลาเย็น การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ฉลอง อำพันเรือง (2551) ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวให้ผู้วิจัยฟังว่า “ถ้าต้องการให้ครูมาโรงเรียนเช้า ผู้อำนวยการต้องมาเช้ากว่าครู ต้องการให้ครูเสียดละ ผู้อำนวยการต้องเสียดละก่อน ต้องการให้ครูส่งเด็กคนสุดท้าย ผู้อำนวยการต้องส่งครูจนคนสุดท้าย” ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกับ อุดม ทองเสริม (2551) ประธานสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลนรสิงห์ และเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน “ผู้อำนวยการโรงเรียนจะมาโรงเรียนตั้งแต่ 6 โมงเช้า และจะกลับบ้านเย็นมาก โดยจะเดินสำรวจรอบๆ โรงเรียนในเวลาเย็น ตรวจตราความสะอาด ความเรียบร้อย เปิดไฟแสงสว่างตามอาคารเรียน ดูแลความปลอดภัยทุกจุดของโรงเรียน รอให้การโรงทำธุระส่วนตัวที่บ้านให้เสร็จ แล้วมาอยู่เวรที่โรงเรียน ประมาณเวลาทุ่มตรง ผู้อำนวยการโรงเรียนจึงได้กลับบ้าน ครูที่นี้รักโรงเรียน รักสถานที่ทำงาน หลังจากนักเรียนกลับบ้านหมดแล้ว ครูยังนั่งทำงานกันต่อ พุคคุยปรึกษาหารือ เรื่องส่วนตัวบ้าง เรื่องงานบ้าง บ้างก็ทำงานที่ยังค้างค้างอยู่ให้แล้วเสร็จ มีความสุขกับการทำงาน รักสถานที่ทำงานเสมือนเป็นบ้านของตนเอง อยู่กันอย่างมีความสุข ” นายระเบียบ สนธิสำราญ (2551) บ้านอยู่ติดถนน ไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก เล่าให้ฟังว่า “ ครูโรงเรียนนี้ขยันขันแข็ง เอาใจใส่นักเรียนดี กลับบ้านเย็น บางทีหกโมงเย็นแล้ว เพิ่งจะขับรถผ่านหน้าบ้านของลุงระเบียบทุกวัน ”

ผู้อำนวยการโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชอบธรรม โดยเฉพาะความชอบธรรมในการบริหารงานบุคคล ไม่เล่นพรรคเล่นพวก ไม่มอบหมายงานแบบเลือกปฏิบัติ ประเมินผลงานแบบมีเหตุมีผล ยึดมั่นในหลักคุณธรรม โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท จะมีการประเมินผลงานทุก ๆ สัปดาห์ โดยมีแบบสำรวจความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของตนเอง สำรวจความต้องการของบุคลากรเกี่ยวกับเรื่องการสอน การพัฒนาตนเอง แล้วนำมาประเมินผล จัดงานให้ตรงความต้องการของครู ถึงแม้จะไม่ได้ ร้อยละ 100 ก็ตาม เพราะถือว่า ถ้าครูทำงานตามที่ตนเองต้องการแล้ว ก็จะเต็มใจทำงาน ประสิทธิภาพของงานก็จะเกิดตามมา

ในเรื่องของขวัญและกำลังใจ ฉลอง อำพันเรือง ผู้อำนวยการโรงเรียน จะให้เกียรติและยกย่องครู เพื่อสร้างแรงจูงใจ ทั้งในเวลางานและนอกระบบงาน ดูแลเอาใจใส่ในด้านสวัสดิการต่าง ๆ เช่น จะบันทึกวันเกิดของครูในโรงเรียนไว้ และเมื่อถึงวันเกิดจะส่งคำอวยพรและของขวัญวันเกิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ เพราะรู้ว่าครูไม่ต้องการของขวัญสักเท่าใด แต่ต้องการกำลังใจจากผู้บริหารงานมากกว่า ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย ก็ยังเอาใจใส่ดูแล ผู้อำนวยการโรงเรียนจะไปเยี่ยมครอบครัวครูที่เจ็บป่วย ถามทุกข์สุข มีงานพิธีอะไรก็จะไปช่วยเหลือ หรือไม่ก็นำนักเรียนไปร่วมพิธีด้วย จัดงานเลี้ยงพบปะสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้อำนวยการโรงเรียน

ในด้านชุมชน โรงเรียนจะสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยผู้อำนวยการโรงเรียน และครูจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น ในงานพิธีต่าง ๆ ทอดกฐิน ฟ้าป่าสามัคคีกับวัด ช่วยงานศพของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้าน โดยจัดตั้งครูประจำหมู่บ้านไว้ ถ้าหมู่บ้านใดมีเรื่องต้องขอความช่วยเหลือ หรือมีงานศพ ครูที่ประจำหมู่บ้านจะรู้และเข้าไปร่วมงาน โดยนำพวงหรีดดอกไม้สดไปเคารพ ในนามของโรงเรียน ในกรณีที่ชุมชนต้องการความช่วยเหลือ โรงเรียนก็ดำเนินการให้ เช่น นำนักเรียนไปช่วยเล่นอังกะลุง รำกลองยาว บริการน้ำดื่มให้แขก จัดให้ครูเป็นพิธีกรในงานพิธีต่าง ๆ ที่ชุมชนจัด หรือแม้จะเป็นการบริการด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนก็ตาม โรงเรียนจะให้ความร่วมมือกับชุมชนด้วยดีตลอดมา

ผู้อำนวยการโรงเรียนมีจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารการศึกษาครบถ้วน กล่าวคือ จะยึดถือศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ฉลอง อำพันเรือง (2551) กล่าวว่า “ความพึงพอใจของลูกค้ำ คือมาตรฐานของสินค้า ซึ่งสินค้าในที่นี้หมายถึงผู้เรียน” จะให้ความสำคัญมากในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในตัวของผู้เรียน เพื่อให้เปรียบเทียบไปด้วย ความรู้คู่คุณธรรม

ภาระงานวางแผนอัตรากำลังของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ถึงแม้ว่า จะประสบปัญหาบุคลากรครูที่มีอยู่ 16 คน มีวิชาเอกไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ใช้หลักความคุ้มค่าแก้ปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยจัดครูสอนให้ตรงตามความถนัดและความสนใจ เป็นการใช้บุคลากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด มีการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูรับผิดชอบ โดยจัดให้ได้รับการอบรมพัฒนางานจากหน่วยงานต้นสังกัด และจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ สามารถนำมาปฏิบัติ ปรับปรุง พัฒนางานให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน หลังจากทีครูได้รับการพัฒนาแล้ว จะมีการถ่ายทอดความรู้สู่เพื่อนครู เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อนครู

ในการพิจารณาความดีความชอบ โรงเรียนมีการแจ้งภารกิจงาน มาตรฐานคุณภาพงาน แนวทางการปฏิบัติงานแก่บุคลากรครู ก่อนที่จะมีการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน มีการจัดทำ เอกสารกำหนดคุณลักษณะเฉพาะตำแหน่ง ระบุลักษณะงาน ทุกตำแหน่งหน้าที่ ในแต่ละงานอย่าง ชัดเจน มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในแต่ละตำแหน่งความสามารถ และความเหมาะสมเป็นลายลักษณ์อักษร ปรากฏอยู่ในเอกสารคู่มือการปฏิบัติงานของครู ดังนั้น ในการพิจารณาความดีความชอบของครู จะมีการประกาศหลักเกณฑ์ มีการประเมินผลการ ปฏิบัติงานที่เป็นจริง ในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งจะมีหลักฐานการประเมินผลการปฏิบัติงาน ชัดเจน ครูทุกคนจะเป็นผู้ประเมินการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ นับว่า เป็นการใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก

การบริหารงานทั่วไปภายใต้หลักธรรมาภิบาล

บุคลากรครูของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท นอกจากจะทำหน้าที่ด้านการจัดการเรียน การสอนแล้ว ครูยังมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของโรงเรียน มีการวางแผนระบบงานธุรการ โดยมี คำสั่งจากผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้งครูรับผิดชอบฝ่ายงาน เป็นประจำทุกปีการศึกษา ดำเนินการจัดทำ ฐานข้อมูลโรงเรียน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูล ของเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง โดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ถึงแม้จะเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ ก็มีการจัดหาอุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และ ซอฟต์แวร์ (Software) ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่วางแผนไว้ ในด้านของบุคลากรที่จะทำหน้าที่ งานธุรการ มีการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ยึดหลัก ความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า

ในด้านงานทะเบียนนักเรียน โรงเรียนใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินการบริหารจัดการ งานด้านทะเบียนนักเรียน โดยศึกษาระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 คณะครูร่วมกันวิเคราะห์ภารกิจงาน วางแผนการดำเนินการ บทบาทหน้าที่ของงานทะเบียนนักเรียน กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละ หน้าที่ของงานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ดำเนินการประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการ สืบหาข้อมูล จำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของโรงเรียน ประสานงานการดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการ การศึกษาร่วมกัน และเสนอข้อตกลงให้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองเห็นชอบ จากนั้นใช้หลักการมีส่วนร่วมกำหนดแผนการรับนักเรียน รับสมัครนักเรียนตามแผนที่กำหนด มีการตรวจสอบคุณสมบัตินักเรียน ลงทะเบียนนักเรียนและ จัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และมีการรายงานข้อมูล ในการรับ

นักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีการประชาสัมพันธ์ลงในวารสาร “ปราสาทนิวส์” ซึ่งเป็นวารสารของโรงเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับผู้ปกครอง นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของโรงเรียน ในด้านกิจกรรม ผลงานของนักเรียน ผลงานของครู ผลงานของโรงเรียน ตลอดจนการนัดหมายกับนักเรียน ผู้ปกครองตามปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียน เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการทั้ง 4 งาน คือ งานด้านวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป เป็นประจำทุกเดือน เป็นการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการ รวดเร็ว ไม่บิดเบือน ตามหลักความโปร่งใสในการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล

ถ้ามีโอกาสเข้าไปสัมผัสโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท จะพบว่าในด้านอาคารสถานที่ มีการจัดภูมิทัศน์อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมได้อย่างร่มรื่น บรรยากาศเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนการสอน ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ดี ในทุกสถานที่ มีสวนหย่อม ไม้ดอก ไม้ประดับ ร่มรื่นสวยงามบริเวณโรงเรียนมีพื้นที่สีเขียวเป็นส่วนมาก ทำให้สดชื่น สบายตา มีเรือนเพาะชำที่มีพันธุ์ไม้หลากหลายชนิด โดยเฉพาะชวนชมมีเป็นปริมาณมาก จากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารพบว่า คร.ปราณี ฮัมเมอร์ อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดทำโครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อชวนชมเดิมที่เดียวจะทำโครงการนี้ที่ จังหวัดเชียงราย บังเอิญมาทำธุระส่วนตัวใกล้โรงเรียน พบว่าโรงเรียน น่าสนใจ และเหมาะสมที่จะทำโครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จึงนำงบประมาณมาให้โรงเรียนเป็นเงินสด 2,000,000 บาท บริจาคซื้อที่ดินให้โรงเรียน 12 ไร่ สำหรับเป็นสถานที่เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อชวนชม โครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อชวนชมนี้ เป็นโครงการสุดท้าย จากทั้งหมด 16 โครงการ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน แต่ยังไม่สำเร็จดี เจ้าของโครงการเกิดอุบัติเหตุรถชนเสียชีวิตที่จังหวัดเชียงใหม่ และไม่มีผู้ประสานต่อ โรงเรียนจึงได้แต่โครงสร้างไว้เป็นร่องรอยหลักฐาน

ผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างความตระหนัก ให้ความรู้ ความเข้าใจกับคณะครู นักเรียน ด้านการใช้ และการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านความสะอาด ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ข้อสังเกต พบว่า บริเวณโรงเรียนสะอาดมาก ไม่มีเศษกระดาษ ถุงพลาสติก หรือขยะอื่น ๆ ให้เห็น ในบริเวณโรงเรียน ทั้งนี้ เป็นเพราะโรงเรียนมีการบริหารจัดการในเรื่องของอาคารสถานที่ ใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ในการจัดให้มีผู้รับผิดชอบกิจกรรม การดำเนินงาน 5 ส โดยมีคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียนเป็นผู้ควบคุม ดูแล รับผิดชอบของนักเรียนในแต่ละชั้น แล้วนำผลมาประเมินกิจกรรมหน้าเสาธงในเขตรับผิดชอบที่ยอดเยี่ยม และยอดเยี่ยม มีการให้การเสริมแรงเป็นของรางวัลประจำทุกเดือน นอกจากเขตรับผิดชอบ 5 ส ที่นักเรียนต้องรับผิดชอบในเวลาเช้าก่อนโรงเรียนเข้า และก่อนเข้าเรียนในเวลาพักกลางวันแล้ว โรงเรียนยังมีกิจกรรม “ยามแดง” เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมองค์กร

ของโรงเรียนที่มีสืบทอดกันมา ใช้สำหรับทำโทษนักเรียนที่ไม่รักษาความสะอาด ทั้งขยะไม่เป็นที่ โดยโรงเรียนจะให้ให้นักเรียนที่ไม่รักษาความสะอาดสะพายย่ามแดงไว้ทั้งวัน และให้เก็บขยะรอบบริเวณโรงเรียนให้สะอาด เป็นที่รู้กันว่าถ้านักเรียนคนใดสะพายย่ามแดง แสดงว่ามีพฤติกรรมที่ทำให้โรงเรียนไม่สะอาด นักเรียนที่พบเห็นก็จะลอยและไม่กล้าที่จะทิ้งขยะไม่เป็นที่ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่ทำให้โรงเรียนสะอาดตา ไม่มีขยะให้พบเห็น

งานประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียน ใช้หลักนิติธรรมในการบริหารงาน โดยมีคำสั่งโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดบทบาทหน้าที่ ปฏิทินปฏิบัติงานและดำเนินการตามที่วางแผนไว้ ในด้านการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ใช้หลักความโปร่งใสมาบริหารจัดการ โรงเรียนมีวารสาร “ปราสาทนิวัต” เป็นวารสารของโรงเรียนที่เผยแพร่ผลงาน ความเคลื่อนไหว และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบ มีการบรรยายสรุปผลงานของโรงเรียนต่อกรรมการที่มาประเมินโรงเรียน เช่น โรงเรียนในฝัน โรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนประชาธิปไตย โรงเรียนธรรมาภิบาล ฯลฯ

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทมีผู้เข้าเยี่ยมชมศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก หลายคณะที่มาศึกษาดูงานด้านการจัดการการศึกษาจาก โรงเรียน ทั้งหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน

ภาพประกอบ 10 คณะศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน

มหาวิทยาลัย องค์กรส่วนท้องถิ่น หรือแม้กระทั่ง จากกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมาดูงานด้านสาธารณสุข ปลูก ศึกษาเรื่องส้วม น้ำดื่มสะอาด เนื่องจากโรงเรียนได้รางวัลสุดยอดส้วมดีเด่น จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ห้องส้วมของโรงเรียนไม่ใช่ส้วมที่สวยงาม ไม่ได้ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ แต่เป็นส้วมที่สะอาด ปราศจากกลิ่นเหม็น พื้นแห้งไม่แฉะแฉะ มีกลิ่นหอมของใบเตย เนื่องจากสภานักเรียนได้นำใบเตยหั่นชิ้นเล็ก ๆ แล้วใส่กระจาดใบน้อยน่ารัก วางไว้ในห้อง

ส้วมทุกห้อง ส่วนในอ่างน้ำราดส้วมจะมีผลมะกรูด 2 – 3 ลูกลอยอยู่ โดยคั้งให้น้ำมันของผิวมะกรูดออกมาก่อน แล้วนำไปลอยไว้ในอ่างน้ำสำหรับราดส้วม จึงทำให้มีกลิ่นหอมของสมุนไพรทั้งใบเตยและลูกมะกรูด สถานักเรียนจะเป็นผู้ควบคุมดูแลในการนำมาวางและผลัดเปลี่ยนสมุนไพรในทุก ๆ วันจันทร์ ยังความประทับใจให้กับคณะที่มาศึกษาดูงานเป็นอย่างยิ่ง จะมีคณะมาดูงานเป็นจำนวนมาก ผู้อำนวยการโรงเรียนจะรับเฉพาะในทุกวันศุกร์เท่านั้น งดรับการดูงานในวันอื่นเนื่องจากให้ครูได้พักผ่อนบ้าง เพราะเมื่อมีคณะมาศึกษาดูงาน ครูต้องเหนื่อยในการจัดเตรียมของว่าง ส่วนในด้านการเรียนการสอนนั้น ก็ยังคงดำเนินตามปกติ ครูที่ไม่มีชั่วโมงสอนจะผลัดเปลี่ยนกันมาเตรียมของว่างให้คณะศึกษาดูงาน แต่ถ้าจะต้องลงมารับแขก หรือนำเสนองานนั้น ครูจะให้ใบงานนักเรียนไว้ จะมีหัวหน้าห้องซึ่งเป็นสถานักเรียน โดยตำแหน่ง ควบคุมห้องเรียนแทนครู ข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบ และเป็นเหตุการณ์ที่ประทับใจมากคือ ถึงแม้จะไม่มีครูควบคุมอยู่ในห้องเรียน นักเรียนมีความรับผิดชอบในตนเองสูงมาก ทำงานตามที่ครูสั่งอย่างตั้งใจ ไม่มีการคุย และเล่นเสียงดัง โครมครามให้เห็น นับว่าเป็นวัฒนธรรมที่น่าศึกษาและนำไปปฏิบัติยังสถานศึกษาอื่นได้เป็นอย่างดี

งานนโยบายและแผนของโรงเรียนมีการวิเคราะห์งาน และวางแผนกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงาน จัดทำโครงการ กิจกรรม ในปฏิทินปฏิบัติงาน แล้วดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ มีการสรุปวิเคราะห์ประมวลผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา วิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากการประเมินผล ในระดับต่าง ๆ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อเสนอแนะของ สมศ. คณะกรรมการตรวจโรงเรียนพระราชทาน ฯลฯ โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีการสืบค้นด้วยสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย จะเห็นได้ตั้งแต่การลงเวลาปฏิบัติงาน จะกระทำด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การสืบค้นข้อมูลและการจัดเก็บเอกสารแยกเป็นหมวดหมู่ เป็นระบบ ในด้านนักเรียน โรงเรียนมีห้องสมุดระบบ E – library นักเรียนสามารถค้นคว้าหนังสือได้อย่างรวดเร็ว มีการแสกนลายนิ้วมือในการเข้าใช้และออกจากห้องสมุด มีสถานักเรียน ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคอยทำหน้าที่ยืม – คืนหนังสือด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย สะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ ซึ่งในห้องสมุด E-library นั้น มีทั้งสื่อที่เป็นหนังสือ วารสารสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อที่เป็นเสียง ห้องสมุดมีความกว้างใหญ่ และมีหนังสือเป็นจำนวนมากเพียงพอ ในการให้บริการแก่นักเรียนในการสืบค้นข้อมูล หนังสือในห้องสมุดนี้ส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณจากทางราชการ บางส่วนได้รับบริจาคจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานเอกชน ที่นำมาบริจาคด้วยความเต็มใจ เนื่องจากศรัทธาในโรงเรียน ศรัทธานักเรียน ที่มีความตั้งใจในการเรียน รักการอ่าน รักการค้นคว้า

ในด้านงานสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทมีกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมร่วมกับชุมชนที่ถือเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ กิจกรรมวันพบ

ช่วงเวลาที่อยู่ที่บ้านและช่วงเวลาที่อยู่ที่โรงเรียน โดยครูจะถือโอกาสนี้ตักเตือนนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่างๆ เช่น การทำงานช้าไม่สะอาด การไม่ทำการบ้าน การหลีกเลี่ยงไม่ช่วยเหลืองานห้องเรียนโดยส่วนรวม การมาโรงเรียนสาย การแต่งกายไม่เรียบร้อย โดยอบรมให้นักเรียนปรับปรุงตน เป็นต้น สำหรับผู้ปกครองที่มีลูกหลานคนอยู่ต่างชั้นเรียน บางรายจะมาทั้งพ่อและแม่เพื่อร่วมกิจกรรม ครอบคลุมชั้นที่ลูกเรียน บางรายพ่อหรือแม่มาคนเดียวก็จะเดินไปเดินมาเพื่อร่วมกิจกรรมระหว่างชั้นที่ลูกเรียน บางรายพ่อและแม่มาไม่ได้ เนื่องจากต้องทำงาน ก็จะส่งให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมแทน กิจกรรมวันพบผู้ปกครองนี้ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองให้ความสนใจมากและมาร่วมกิจกรรมทุกคน โดยถือเป็นกิจกรรมสำคัญในทุกปีที่ผ่านมา บรรยากาศดำเนินไปกิจกรรมมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ต่างก็ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานทั้งระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน บรรยากาศการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียนมีลักษณะเป็นกันเอง เพราะผู้ปกครองและนักเรียนในชั้นเรียนนั้น ๆ ต่างก็มีความคุ้นเคยเป็นญาติหรือเป็นเพื่อนบ้านกันทั้งนั้น จึงมีการให้ข้อมูลที่เปิดเผยและร่วมกันเสนอวิธีแก้ปัญหาของนักเรียนด้วยกันอย่างจริงใจและผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ปกครองหลายคน ต่างมีความเห็นว่ากิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้ตรงประเด็นที่สุด และถือว่าการนี้เป็นกิจกรรมสำคัญที่น่าสนใจ และเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

ในด้านสัมพันธชุมชน โรงเรียนจะสร้างความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยผู้อำนวยการโรงเรียนและครูจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น ในงานพิธีต่าง ๆ ทอดกฐิน ฟ้าป่าสามัคคีกับวัดช่วยงานศพของประชาชน ที่อยู่ในหมู่บ้าน โดยตั้งรูปประจำหมู่บ้าน ถ้าหมู่บ้านใดมีเรื่องต้องขอความช่วยเหลือ หรือมีงานศพ ครูที่ประจำหมู่บ้านจะรู้และเข้าไปร่วมงานโดยนำพวงหรีดดอกไม้สดไปเคารพศพ ในนามของโรงเรียน ในกรณีที่ชุมชนต้องการความช่วยเหลือ โรงเรียนก็ดำเนินการให้ เช่น นำนักเรียนไปช่วยเล่นอังกะลุง นำนักเรียนไปบริการน้ำดื่มให้แก่ที่มาร่วมงาน หรือบริการด้านสถานที่ให้แก่ชุมชน

โรงเรียนมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง ที่ 298/2547 ลงวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2547 อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2547 มาตรา 40 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 38 และกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธาน กรรมการและเลขานุการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ข้อ 5(6)

จำนวน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชนจำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่จำนวน 2 รูป กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้ร่วมกันเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธาน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เป็นกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ร่วมกันบริหารการศึกษา ร่วมประสานงานกับชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน มีกรรมการ 2 คณะ คือ คณะที่เป็นกรรมการสถานศึกษา และกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งกรรมการทั้ง 2 คณะนี้ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นที่ปรึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการมาร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และการร่วมกำหนดนโยบายและแผนของโรงเรียน ร่วมให้ความเห็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นวิทยากร เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นครูสอนกลองยาวให้กับนักเรียน และเป็นที่ปรึกษาในด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ ช่วยเหลือด้านแรงงาน ร่วมดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ตลอดจนการระดมทรัพยากรมาสู่โรงเรียน เป็นตัวแทนของโรงเรียนในการประสานงานและแจ้งข่าวสารของโรงเรียนกับบุคคลในท้องถิ่นหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในโรงเรียน โรงเรียนนี้มีคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เข้มแข็ง มีความรู้ เป็นผู้นำชุมชน จึงไม่เป็นการยากที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จทั้งด้านการศึกษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน

โรงเรียนนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ ในการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมโดยการช่วยบริจาคและจัดหาเงินและวัสดุสิ่งของให้กับโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเมื่อจะจัดกิจกรรมใด ๆ มักจะเชิญกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาประชุมวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องมีการระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานเสมอ ๆ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียนจะเป็นกลุ่มต้นความคิด จึงมักบริจาคเงินและวัสดุสิ่งของให้ก่อน จากนั้นจึงร่วมกันระดมจัดหาเงินและวัสดุสิ่งของที่ต้องการจากแหล่งเงินทุนและบุคคลภายนอก นอกจากนี้มีการระดมทรัพยากรแล้ว คณะกรรมการทั้ง 2 ชุด ของโรงเรียนยังมีการช่วยเหลือด้านแรงงานเสมอๆ ไม่ว่าโรงเรียนจะจัดกิจกรรมใดก็ตาม คณะกรรมการจะเป็นกำลังสำคัญร่วมกับคณะครู ตลอดจนผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชน ตัวอย่างเช่น กิจกรรมจัดงานวันเด็กแห่งชาติ งานกีฬา งานประเพณี

วันสำคัญทางชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จะมีส่วนร่วมในการจัดสถานที่ร่วมกับคณะครู หรือแม่กระทั่งงานด้านอาคารสถานที่ เช่น สร้างห้องส้วมให้กับโรงเรียน นอกจากคณะกรรมการ จะระดมวัสดุสิ่งของ จัดหาเงิน มาให้แล้ว ยังช่วยด้านแรงงานในการก่อสร้างอีกด้วย

ภาพประกอบ 12 ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันทำอาหารให้นักเรียน

การตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและคณะครูในโรงเรียน ส่วนใหญ่คณะกรรมการจะตรวจสอบในเรื่องของงบประมาณและการเงิน กับเรื่องงานวิชาการ ซึ่งเป็นความต้องการในการตรวจสอบและให้ตรวจสอบร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการที่ต้องการให้มีความโปร่งใส ในเรื่องของการดำเนินการด้านงบประมาณและการเงิน รวมถึงต้องการนำเสนอผลการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ดังนั้นการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรรมการที่ปรึกษาทุกครั้ง โรงเรียนจะต้องมีเรื่องของการบริหารงบประมาณและการเงิน รวมถึงงานด้านวิชาการแจ้งให้ที่ประชุมรับทราบเสมอ และพบว่าผลการประชุมเป็นที่พึงพอใจของ คณะกรรมการทุกครั้ง เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณและการเงินของโรงเรียน จะมี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามาเป็นคณะกรรมการอยู่ด้วย ส่วนเรื่องของงาน วิชาการ กรรมการจะมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของโรงเรียนมากที่สุด เพราะมีผลงานเป็นที่ ปรากฏ ให้เห็นเด่นชัดในด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

การเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เราทำ ทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วม แก่ใจ และร่วมรับผิดชอบ เป็นหลักการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ได้ยึดถือเป็น แนวทางบริหารงานมาโดยตลอด โรงเรียนได้จัดให้มีโครงการผู้ปกครองเครือข่าย โดยเปิดรับสมัคร ผู้ปกครองนักเรียนของแต่ละห้องเรียนในการเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมเสียสละเวลา แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ และอื่น ๆ กับโรงเรียน ด้วย

ความสมัครใจและเสมอภาค ซึ่งการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียนอย่างแท้จริง จะทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้ลงทุน มีความผูกพัน มีอำนาจมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโรงเรียน และอุทิศพลังทุกอย่าง เพื่อให้งานเกิดผลสำเร็จต่อนักเรียนและโรงเรียนต่อไป

โครงการผู้ปกครองเครือข่ายนี้ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างดี โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ดำเนินการโดยจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง ในเรื่องของท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ การเรียนการสอน ฯลฯ เมื่อโรงเรียนให้สิทธิผู้ปกครองเสนอความคิดเห็น ผู้ปกครองจะกล้าแสดงออก เสนอความคิดเห็น ถือว่าเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การนำท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการนำผู้ปกครองมาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกรัก ผูกพัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ในทุกสิ้นปี ผู้ปกครองจะต้องประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยโรงเรียนจะมีแบบประเมินให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น แล้วนำผลที่ได้จากการสรุปประเมินผล มาเข้าที่ประชุมเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ ระหว่างผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

งานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน จัดตามแผนงานโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายและสนองความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมอย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการจัดตั้งสภานักเรียนซึ่งได้มาจากการสมัครรับเลือกตั้งประธานสภานักเรียน ส่วนคณะกรรมการนักเรียนจะใช้หัวหน้าห้องเรียนของนักเรียนแต่ละห้องเป็นคณะกรรมการโดยตำแหน่ง โรงเรียนจะมีประธานนักเรียนจำนวน 1 คน และรองประธานนักเรียนจำนวน 2 คน มีการดำเนินกิจกรรมสภานักเรียน จัดให้มีการประชุมสภากรรมการนักเรียนเพื่อเสนอแนะสถานศึกษาด้านการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนและการบริหารจัดการศึกษา สภานักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเข้มแข็งมาก มีบทบาทในการบริหารงาน เริ่มตั้งแต่การตรวจเขตรับผิดชอบ 5ส ในเวลาเช้าก่อนโรงเรียนเข้า และจัดกิจกรรมหน้าเสาธง ภาคเช้า มีการรายงานเขตรับผิดชอบ มีการนำเสนอสาระความรู้เกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปภายใต้การควบคุมดูแล ของครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ชั้น ๆ ในกิจกรรมภาคกลางวันสภานักเรียนก็จะนำความรู้และความบันเทิง มาจัดกิจกรรมเสียงตามสายให้นักเรียนฟังตอนช่วงพักกลางวัน และกิจกรรมตอนเย็นสภานักเรียนจะดูแลเรื่องการกลับบ้านของนักเรียน ควบคุมการเดินแถว การเดินเท้า การใช้จักรยาน ตลอดจนการอำนวยความสะดวก

สะดวกเรื่องการจราจร นำนักเรียนข้ามถนน ซึ่งนับว่าเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเกิดกับนักเรียนเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 13 สถานักเรียนควบคุมการเดินแถวกลับบ้านของนักเรียน

ในด้านงานส่งเสริมสุขภาพและการสุขภาพิบาล โรงเรียนได้ดำเนินการวางแผนการให้บริการด้านอนามัยและการสุขภาพิบาล เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยการเริ่มต้นเข้าวันใหม่ของนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อาจแตกต่างจากโรงเรียนอื่นๆ เนื่องจากนักเรียนทุกคนจะต้องผ่านด่าน “สายตรวจสาธารณสุข” ซึ่งเป็นตัวแทนจาก “สถานักเรียน” คอยยื่นตรวจกระเป๋าอยู่ประตูทางเข้า ทั้งนี้ เพื่อเฝ้าระวังการนำขนมขบเคี้ยว หรือของกินที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพพินเข้าไปในโรงเรียน และนั่นคือ กิจกรรมหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนแห่งนี้ได้รับรางวัล โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของกรมอนามัย และรางวัลอื่นๆ อีกมากมาย ฉลอง อำพันเรือง (2551) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เล่าย้อนถึงที่มาของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพว่า หลังจากเข้ารับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่เมื่อปี พ.ศ.2544 มีแนวคิดการพัฒนาระบบสุขภาพแบบองค์รวมของนักเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ในทุกๆ เรื่อง และจากการสำรวจสุขภาพพินของนักเรียน พบว่า มีปัญหาพินผุเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการรับประทานขนม ประเภทขนมกรุบกรอบ ท็อฟฟี่ น้ำอัดลม และไม่แปรงพินหลังอาหาร ดังนั้น โรงเรียนจึงริเริ่มปฏิบัติการ ปรับพฤติกรรมเพื่อสุขภาพพินที่ดีให้แก่เด็กๆ โดยมาตรการคือ ให้นักเรียนทุกคนมีแปรงสีพิน และแก้วน้ำส่วนตัว เพื่อแปรงพินทุกครั้งหลังอาหารมื้อกลางวัน ทั้งนี้ ทางโรงเรียนได้จัดเตรียมพื้นที่ สำหรับแปรงพินแบบประหยัดไว้ให้ โดยใช้ท่อพีวีซีผ่าครึ่ง ทำเป็นรางน้ำบริเวณกึ่งอกน้ำ และน้ำจากการนี้ยังต่อท่อ เพื่อนำไปรดน้ำต้นไม้ได้ด้วย ถือว่าใช้หลักความคุ้มค่าในการบริหารจัดการได้ดี

ภาพประกอบ 14 ใช้หลักความคุ้มค่า โดยใช้ท่อ พีวีซี ผ่าครึ่งเป็นที่ล้างมือ แปรงฟัน

ขณะเดียวกัน ได้นำมาตรการขอความร่วมมือจากร้านค้า ในสหกรณ์ของโรงเรียน ให้เลิกจำหน่ายขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม ท็อฟฟี่ และขนมหวาน ที่จะเป็สาเหตุของฟันผุ รวมไปถึงกิจกรรมเฝ้าระวังของสายตรวจสาธารณสุข จากสถานักเรียนที่คัดเลือกตัวแทนขึ้นมา ทำหน้าที่ตรวจกระเป๋านักเรียนทุกเช้า ป้องกันการนำขนมจากภายนอก เข้ามาในรับประทานในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังได้เชิญทันตแพทย์จากโรงพยาบาลป่าโมก มาตรวจสุขภาพฟันให้กับเด็กๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการริเริ่มกิจกรรมนี้ จนถึงปัจจุบัน พบว่า ปัญหาโรคฟันผุลดลงเหลือไม่ถึง ร้อยละ 1 อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของมาตรการดูแลสุขภาพฟัน ยังไม่จบลงแค่ ในรั้วของโรงเรียนเท่านั้น หากแต่ทางโรงเรียนยังต่อยอดการดูแล ไปถึงครอบครัวของเด็กนักเรียน โดยมอบหมายให้ครูแต่ละคน ดูแลรับผิดชอบการเยี่ยมบ้านของนักเรียน เพื่อสอบถามผู้ปกครอง ถึงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพฟันของเด็กๆ ที่บ้านว่า ได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับที่โรงเรียนหรือไม่ และจะให้คะแนนความดีลงใน “สมุดพกความดี” ของนักเรียนทุกคนที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับด้านวิชาการ เพื่อให้เด็กๆ เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี

ความสำเร็จในการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ได้ขยายผลเป็นต้นแบบให้กับ โรงเรียนอื่นๆ ในอำเภอป่าโมก และโรงเรียนนอกพื้นที่เป็นจำนวนมาก ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดเผยว่า ที่ผ่านมามีทั้งโรงเรียน หน่วยงาน หรือแม้แต่องค์กรในต่างประเทศ มาขอศึกษาดูงานมิได้ขาด ซึ่งทางโรงเรียนเองก็เปิดกว้าง สำหรับการเผยแพร่ผลงาน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ โรงเรียนอื่นๆ อย่างเต็มที่ รวมถึงแนวความคิดที่ขอฝากทิ้งท้ายไว้ว่า อยากให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้พุ่งเป้าไปที่โรงเรียนที่กำลังดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ โดยให้บทบาท และความสำคัญในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างขวัญ และกำลังใจ และเกิดแรงกระตุ้นที่จะดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จ มากกว่าการมุ่งส่งเสริมแต่โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จแล้ว แต่เพียงอย่างเดียว ขณะที่โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จก็ต้องรักษาระดับมาตรฐาน

และพัฒนาในด้านอื่นๆ ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สุขภาพของเด็ก และเยาวชน ของชาติโดยภาพรวม และในปีการศึกษา 2550 โรงเรียนได้รับการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชรดีเด่น ซึ่งเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชน เนื่องจากโรงเรียนได้จัดกิจกรรม โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทั้งระบบ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด มีห้องพยาบาลและครู ผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้อง และบริการส่งต่อนักเรียนที่เจ็บป่วย ในช่วงเวลาพัก รับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนจะเดินเข้าแถวไปรับประทานอาหารที่โรงอาหาร โดยโรงเรียน จะมีแม่ครัวซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียน คอยจัดเตรียมอาหารไว้ให้ นักเรียนที่โรงเรียนจะรับประทานอาหาร ในขณะที่ยังอยู่ในโรงอาหารจัดเตรียมไว้ให้ คือใส่จานและใช้ช้อนส้อมตักอาหาร เป็นการฝึกนิสัย การรับประทานอาหารด้วยช้อนส้อม ตั้งแต่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนนักเรียนระดับชั้นอนุบาลให้ใช้ช้อนสั้นรับประทานอาหาร การจัดเตรียมอาหารของแม่ครัว สะอาดถูกหลักอนามัย เป็นอาหารที่มีประโยชน์ โรงเรียนไม่มีการจำหน่ายน้ำอัดลมและขนมกรุบ กรอบ เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่จะจำหน่ายน้ำดื่มสมุนไพร น้ำผลไม้ เช่น น้ำมะนาว น้ำกระเจี๊ยบ น้ำลำไย เป็นต้น ขนมที่รับประทานก็จะเป็นขนมไทย เช่น ขนมตาล ขนมกล้วย ห่อ ด้วยใบตอง เป็นการช่วยลดมลภาวะ หลังจากรับประทานอาหารเสร็จเรียบร้อย โรงเรียนจะมี ศึกษานิเทศก์แนะนำให้นักเรียนนำแก้วน้ำ แปรงสีฟันและยาสีฟัน ลงมาเพื่อแปรงฟันพร้อมกันหลัง อาหาร นักเรียนระดับอนุบาลจะแปรงฟันที่อาคารอนุบาล ส่วนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะแปรงฟันในสถานที่จัดเตรียมไว้ให้ เมื่อถึงเวลาแปรงฟันนักเรียนทุกคนจะปฏิบัติกิจกรรม แปรงฟัน ถือเป็นกิจวัตรประจำวัน ถึงแม้จะเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เข้าสู่วัยรุ่น ก็ จะปฏิบัติโดยไม่มีการเคอะเขิน เนื่องจากโรงเรียนปลูกฝังการมีวินัยและการเฝ้าระวังด้านสุขภาพ อนามัยของตนเอง มาโดยตลอด

ภาพประกอบ 15 เมื่อมีศึกษานิเทศก์แนะนำ นักเรียนทุกคนจะลงมาแปรงฟันหลังอาหาร

การปกครองนักเรียน ของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีการบริหารงานร่วมกันระหว่าง คณะครูกับ สภานักเรียน ดำเนินการตามระเบียบ แนวปฏิบัติของนักเรียน มีการเยี่ยมบ้านนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ติดตามนักเรียนที่ขาดเรียน กรณีที่นักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบแนวปฏิบัติ ข้อกำหนดของโรงเรียน จะมีการพิจารณาลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด ฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน ถ้าเป็นกรณีที่ร้ายแรง โรงเรียนจะทำโทษโดยการให้นำปุ๋ยคอกมาส่ง แล้วจะเก็บไว้ที่ เรือนเพาะชำ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ในด้านการเกษตรต่อไป แต่ถ้าเป็นกรณีที่ร้ายแรง จะประสาน กับผู้ปกครอง โดยเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อรับรายงานนักเรียนกระทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน แต่ที่ผ่านมานักเรียนของโรงเรียนไม่มีนักเรียนที่ทำความผิดวินัยอย่างรุนแรง จะมีก็แต่ด้านการแต่งกาย ที่ผิดระเบียบ ซึ่งโรงเรียนมีบริการแนะแนว แนะนำให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมส่วนตนได้ด้วยตนเอง

ในงานด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนจัดกิจกรรม ที่เสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม อย่างหลากหลายทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และ นอกโรงเรียนอย่าง เหมาะสม กิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ กิจกรรม “ปิ่นโตบุญ” เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดทำ ในทุกเช้าของวันจันทร์ คุณครูจะนำนักเรียนไปทำบุญที่วัดใกล้เคียง โดยผลัดกันระหว่าง วัดปราสาท กับ วัดกุญชรชาติการาม (วัดช้าง) เป็นการตักบาตรอาหารสด โดยให้นักเรียนตัวแทน ผลัดกันในแต่ละชั้นเตรียมอาหารสำหรับไปถวายพระที่วัด และนักเรียนตัวแทนห้องละ 2 คน ไป ร่วมทำบุญที่วัด นับว่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ทำให้รู้จักเข้าวัด ฟังธรรม เสียสละเวลา และ กำลังทรัพย์ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน ในด้านการ ประสานงานระหว่างวัดกับโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

การนำเสนอความพึงพอใจ ในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยขอนำเสนอ โดยใช้การบรรยายในหลักฐานที่ปรากฏจากกลุ่มบุคคลและเอกสารที่ผู้วิจัยได้ ศึกษา โดยจำแนกความพึงพอใจของบุคคล 4 กลุ่ม คือ ผู้ปกครองนักเรียน ครู นักเรียนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล สามารถสรุปประเด็นที่พึงพอใจดังนี้

1. ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน
2. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

3. ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

4. ด้านความโปร่งใสในการทำงาน

ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน

ภาพเหตุการณ์ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ที่มารับส่งบุตรหลานในเวลาเช้าและเย็น จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครอง ที่บางคนพานักเรียนเดินเท้ามาด้วยกัน บางคนใช้รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ มารับส่งนั้น ผู้ปกครองที่มารับส่งนักเรียนมักจะไม่มีรีบร้อน จะมีเวลาอยู่ในโรงเรียน พบปะกันเองหรือพบปะกับครู โดยใช้บริเวณชุ่มเรือนไทย หรือ ม้านั่งใต้ร่มไม้ พบปะพูดคุยกันจนกระทั่งโรงเรียนเข้าเรียน จึงเดินทางกลับบ้านด้วยสีหน้าที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความไว้วางใจ และความศรัทธาในโรงเรียน

สำหรับในช่วงเย็น เวลาประมาณ 16.00 น. ผู้ปกครองจะทยอยกันมาเพื่อขอรับบุตรหลานกลับบ้าน โดยผู้ปกครองเหล่านี้จะจับกลุ่มคุยกันในช่วงที่รอบุตรหลานเลิกเรียน ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปสังเกตและพูดคุยกับผู้ปกครอง ทำให้รับรู้เรื่องที่ว่าผู้ปกครองพูดคุยกัน นอกจากเป็นเรื่องข่าวและเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปแล้ว เรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมักเป็นเรื่องการทำงานของการบริหารงานของผู้บริหาร ผลการเรียนของบุตรหลาน ผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่เป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน ผลงานด้านการได้รับรางวัลจากการประกวดและแข่งขันของนักเรียน ครู และโรงเรียน การมาศึกษาดูงานของบุคคลภายนอก และบริเวณอาคารสถานที่ของโรงเรียน

การดำเนินงานและผลงานของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่ทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษา ให้การอบรมสั่งสอนบุตรหลานของเขาให้เป็นคนดี มีความรู้ เป็นคนมีคุณภาพ ซึ่งกิจกรรมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เป็นส่วนเสริมนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนดำเนินการ โดยเปิดเผย และมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้และยอมรับจนเกิดความรู้สึกพึงพอใจ ต่อการบริหารจัดการและผลงานที่เกิดขึ้นของโรงเรียน สามารถสรุปได้เป็นประเด็นดังนี้

1. ความพึงพอใจด้านการเรียนการสอนที่ดี

ผลงานด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน สร้างความพึงพอใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย ของนักเรียน โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท นักเรียนทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย เขียนหนังสือสวย อ่านหนังสือออก ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากการที่โรงเรียนใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงาน คือ มีการทำงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน ใช้กติกาที่ผ่านการฉันทามติจากที่ประชุมเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ข้อปฏิบัติในการมาทำงานก่อนเวลา 08.00 น.

และกลับบ้านหลังเวลา 16.00 น. การเข้าสอนตรงเวลาและการมอบหมายงานซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในคู่มือปฏิบัติงานครูให้เป็นผู้รับผิดชอบงานในหน้าที่ต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนใช้หลักความโปร่งใสในการสื่อสาร โดยการให้ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนได้รับรู้ความสามารถของบุตรหลาน มีการเชิญผู้ปกครองมาประชุมรับทราบผลการเรียนของนักเรียน รายชั้น รายคน ทุกปลายภาคเรียน ทำให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดกับครูประจำชั้นของบุตรหลานตนและสามารถสอบถาม ปรีกษาหาหรือปัญหาของนักเรียนได้ จึงทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ของโรงเรียนเป็นอย่างมาก

2. ความพึงพอใจด้านการเอาใจใส่ต่อนักเรียน

2.1 การเอาใจใส่ด้านการเรียนการสอน

จากการที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องทำให้มองเห็นพฤติกรรมของครูที่ให้การอบรม ดูแล สั่งสอนนักเรียน มีความมุ่งมั่นที่จะให้นักเรียนมีคุณภาพ ใช้หลักความรับผิดชอบต่อบริหารจัดการ รวมถึงครูในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นคน ในพื้นที่ที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ปกครองนักเรียน ทำให้ความรู้สึกระหว่างครูกับนักเรียนเป็นเสมือนลูกหลานที่ต้องดูแลเอาใจใส่ และนักเรียนก็มีความเคารพรักครูเสมือนญาติผู้ใหญ่เช่นกัน ครูเอาใจใส่ในด้านการเรียนของนักเรียน เสียสละเวลาในการสอนนักเรียนในเวลาเย็นเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในด้านการอ่าน ในโครงการอ่านออก เขียนสวย 100% ของโรงเรียน โดยไม่คิดค่าล่วงเวลา ทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในโรงเรียนที่ครูมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นอย่างสูงในการเสียสละเวลา เพื่อให้นักเรียนอ่านหนังสือออกทุกคน ในด้านนี้จะเห็นได้ว่าโรงเรียนใช้หลักคุณธรรมเข้ามาบริหารจัดการในโรงเรียน

2.2 การดูแลความปลอดภัยในการเดินทางไปและกลับจากโรงเรียน

ผู้ปกครองไว้วางใจในการเดินทางไปและกลับจากโรงเรียนของบุตรหลานตน เนื่องจากโรงเรียนมีระบบการดูแลความปลอดภัยที่ดี โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ตั้งอยู่ในชุมชนที่เป็นชนบท มีถนนเรียบคลองนรสิงห์ ตัดผ่านหน้าโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เดินทางมาโรงเรียนโดยใช้รถจักรยานหรือเดินเท้า และส่วนหนึ่งที่เป็นเด็กเล็กจะมีผู้ปกครองมารับส่ง การดูแลให้ความปลอดภัยแก่นักเรียนในการเดินทางมาเรียนและกลับบ้านของนักเรียน โรงเรียนใช้หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อหลักความคุ้มค่า โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้แก่ครูและนักเรียนมาช่วยบริหารจัดการ ได้จัดให้คณะสภานักเรียนคอยดูแลเรื่องการจราจรในการข้ามถนน และความปลอดภัย ในการเดินทางกลับบ้านร่วมกับคณะครูที่เป็นเวรดูแลความปลอดภัยของนักเรียน ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนลดความห่วงใยในการเดินทางกลับบ้านของนักเรียน

2.3 การดูแลป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

ชุมชนตำบลนครสิงห์และชุมชนใกล้เคียง มีอัตราเสี่ยงต่อสารเสพติดสูง เนื่องจากมีโรงงานทำอิฐ และการทำบ่อทรายหลายแห่งซึ่งมีคนงานอยู่จำนวนมาก และคนงานส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ เป็นคนงานที่มาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนจึงมีการเฝ้าระวังอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชน ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนครสิงห์ ตำรวจภูธรในพื้นที่ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นายอุดม ทองเสริม (2551) แกนนำของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้ความเห็นว่า

“ปัจจุบันยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงมีปัญหามาก เป็นห่วงนักเรียน โดยเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยง จึงต้องช่วยกันกับโรงเรียนดูแลเป็นพิเศษ เด็กเหล่านี้ไม่ใช่ใคร เป็นลูกหลานเราทั้งสิ้น เดี่ยวนี้ผู้ปกครองไม่กล้าส่งลูกหลานไปเรียนไกล ควบคุมดูแลยากมีอันตรายมากกว่า อยู่โรงเรียนของเราดีกว่า ช่วยกันดูแลได้ง่าย ถึงแม้ตอนนี้ นักเรียนของโรงเรียนไม่มีใครติดยาเสพติดก็ตาม เราก็ต้องช่วยกันดูแล”

จากการดูแลอย่างใกล้ชิด ใช้การมีส่วนร่วมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจในโรงเรียนที่ดูแล และป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่เป็นภัยใกล้ตัวนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3. พึงพอใจด้านความประพฤติ และความรู้ ความสามารถของครู

ด้วยครูในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับชุมชน ผู้ปกครองจึงเห็นและรับทราบพฤติกรรมของครูทั้งที่อยู่ที่บ้านและโรงเรียน ครูมีความประพฤติดีไม่เสีหาย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป ทั้งด้านความประพฤติส่วนตัวและการทุ่มเทความรู้ ความสามารถ และอุทิศเวลาในการปฏิบัติงาน มีความเสียสละทั้งด้านกำลังกายและกำลังทรัพย์ ทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างแท้จริง มีจรรยาบรรณครู บ่งบอกถึงครูใช้หลักคุณธรรม มาบริหารจัดการในโรงเรียน

ด้านความรู้ ความสามารถของครู ผู้ปกครองได้รับรู้อยู่เสมอ ในแต่ละปีครูในโรงเรียน จะได้รับรางวัลเกียรติยศมาอย่างต่อเนื่อง เช่น นางสาวเกษราภรณ์ เดือนแรม ได้รับรางวัลครูเกียรติยศ (Teacher awards) ระดับจังหวัด และนางสัมพันธ์ นึกอุ้นจิตร ได้รับคัดเลือกเป็นข้าราชการตัวอย่างในระดับจังหวัด ครูมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง จัดทำผลงานทางวิชาการได้รับวิทยฐานะเป็นจำนวนมาก จำนวนครูทั้งหมด 13 คน ครูที่โรงเรียนมี วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 6 คน วิทยฐานะครูชำนาญการจำนวน 4 คน จากผลงานการได้รับรางวัลเกียรติยศต่างๆ ของครูในโรงเรียน ที่ปรากฏให้เห็น เป็นผลจากการบริหารจัดการโดยใช้หลักคุณธรรมของผู้บริหารที่

ส่งเสริมให้บุคลากรครูได้พัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง นักเรียน และ โรงเรียน ทำให้ผู้ปกครอง เกิดความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของครู นับเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจ

4. ความพึงพอใจด้านความประพฤติ และความรู้ ความสามารถ ของนักเรียน

นักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีกิริยามารยาท เรียบร้อย แต่งกายสะอาด มีความสุภาพอ่อนน้อม ขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจ และประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน ทั้งระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง จากการรับผิดชอบในเขต 5๕ ของตนเอง จะมาปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่เช้า นักเรียนมีภาวะผู้นำสูง โดยเฉพาะคณะกรรมการนักเรียน จะทำหน้าที่ควบคุม ดูแล ช่วยเหลืองานโรงเรียนทุกด้านที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน กล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควร มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด สามารถดูแลตนเองเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตนเอง ผู้ปกครองยอมรับและพึงพอใจในพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความสามารถสูง กล้าคิดและตัดสินใจด้วยตนเองได้ วางตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ในด้านความรู้ความสามารถของนักเรียน นักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เป็นลำดับต้น ๆ ของโรงเรียนประจำจังหวัด ทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจมากที่นักเรียนในชนบท สามารถสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในโรงเรียนประจำจังหวัดได้ ทดเทียมนักเรียนในตัวเมือง และยังมีนักเรียนที่ทำชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ได้แก่ นางสาวเพ็ญภา ทองเทศ ได้รับการคัดเลือกนักเรียนจากเขตตรวจราชการที่ 4 เพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขนาดเล็ก ในปีการศึกษา 2548 ได้รับรางวัลชมเชย จากกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2549 เด็กหญิงรัตนา คำนิกร ได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่น จากผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง และปีการศึกษา 2550 เด็กหญิงชลาลัย เนื้อเย็น ได้รับรางวัลชนะเลิศ ในการประกวดการคัดลายมือ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง ซึ่งรางวัลที่ได้รับเหล่านี้ ผู้ปกครองจะรับทราบผลงานของนักเรียนโดยตลอดจากวารสารของโรงเรียน หรือ จากการประชุมผู้ปกครองเป็นประจำทุกปี ยังความปลาบปลื้มใจเป็นที่สุดของผู้ปกครองที่นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ เนื่องจากโรงเรียนมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ดี

5. ความพึงพอใจด้านความประพฤติและความรู้ ความสามารถของผู้บริหาร

นายฉลอง อัมพันธ์ ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ คนที่ 11 ของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2539 และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ตั้งแต่วันที่ 2544 ถึง ปัจจุบัน เป็นผู้บริหารที่สร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครอง ชุมชน มาโดยตลอด มีกิจกรรมในชุมชนหรือประชาชนในชุมชนมีงานสำคัญ เช่น งานบวช งานแต่งงานหรือทำบุญขึ้นบ้านใหม่

ก็มักจะเชิญผู้บริหารโรงเรียนไปร่วมงานเสมอ หรือบางครั้งเจ้าภาพไม่ได้เชิญ เช่น งานศพ ถ้ารับทราบข่าวผู้บริหารโรงเรียนก็จะไปร่วมงานทุกครั้ง ถึงแม้บ้านผู้บริหารโรงเรียนจะอยู่อำเภอวิเศษชัยชาญ ซึ่งอยู่นอกชุมชนแต่ประชาชนทั่วไปในชุมชนก็ให้ความเคารพนับถือเสมือนเช่นเป็นผู้นำชุมชนคนหนึ่ง ประกอบกับการมีความประพฤติส่วนตัวที่ไม่มีความเสื่อมเสีย กล่าวคือ ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ และไม่เล่นการพนัน จึงทำให้ผู้ปกครองมีความศรัทธาในผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างสนิทใจ

ด้านความรู้ ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนคนปัจจุบัน เป็นที่รับรู้ของผู้ปกครอง เนื่องจากได้ทราบข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนโดยวิธีต่าง ๆ เช่น จากวารสารโรงเรียน , จากการประชุมผู้ปกครอง และจากการที่เข้ามารับส่งบุตรหลานเป็นประจำ การได้รับรางวัลของผู้บริหารในครั้งล่าสุด ปี พ.ศ.2549 ได้รับคัดเลือก รางวัลเสมาทองคำ “ครูดีศรีอ่างทอง” ประเภทผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง และได้รับเชิญให้เป็นประธานคณะกรรมการตรวจโรงเรียนในฝันระดับจังหวัดอ่างทอง รวมถึงการได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ให้กับโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมใช้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง การเป็นผู้รู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีคุณธรรม จริยธรรมสูง ทำให้เป็นที่ชื่นชมของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

6. ความพึงพอใจในด้านการสร้างชื่อเสียงด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

นับตั้งแต่ ปี 2548 เป็นต้นมา โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ได้สร้างเกียรติยศชื่อเสียง โดยได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมดีเด่นและชนะเลิศการประกวดต่าง ๆ มากมาย เช่น

ปีการศึกษา 2548

1. โรงเรียนต้นแบบ “หนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน”
2. โรงเรียนโครงการ “โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในห้องเรียนปกติ”
3. โรงเรียนโครงการ “โรงเรียนต้นแบบต้อนรับอาหาร”
4. โรงเรียนนาร่องโครงการ “เมืองไทยแข็งแรง”
5. โรงเรียนโครงการโรงเรียนระบบดีโรงเรียนมีคุณภาพ (Top star)
6. โรงเรียนโครงการ “หนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม”

ปีการศึกษา 2549

1. โรงเรียนต้นแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดีเด่น
2. โรงเรียนที่มีระบบบริหารจัดการดีเด่นจังหวัดอ่างทอง รางวัลเสมาทองคำ “ครูดีศรี

อ่างทอง”

3. โรงเรียนสุดยอดสามสาธณะดีเด่นของศูนย์อนามัยที่ 1
4. โรงเรียนห้องสมุดมีชีวิตยอดเยี่ยม ระดับมัธยมศึกษา
5. โรงเรียนรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษา
6. โรงเรียนประกาศเกียรติคุณดีเด่น โรงเรียนธรรมมาภิบาลจังหวัดอ่างทอง
7. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดีเด่น จังหวัดอ่างทอง
8. โรงเรียนทันตอนามัยดีเด่น จังหวัดอ่างทอง
9. โรงเรียนผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติระดับ ดีมาก ทั้งระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผ่านเกณฑ์ประเมินสูงสุดอันดับ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง (รอบสอง)

10. โรงเรียนนำร่องโครงการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

ปีการศึกษา 2550

1. โรงเรียนโครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประเภท 2
2. โรงเรียนในโครงการขับเคลื่อนกระบวนการคิดสู่ห้องเรียน
3. โรงเรียนส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนดีเด่น ระดับชาติ
4. โรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานโครงการเด็กไทยทำได้ดีเด่นและต่อเนื่องระดับจังหวัด
5. โรงเรียนจัดการสิ่งแวดล้อมดีเด่น 3 ปีซ้อน (2548-2550)

จากการที่โรงเรียนสร้างชื่อเสียงให้ปรากฏ ทำให้สถานศึกษา หน่วยงานของรัฐทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัดมาศึกษาดูงานของโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการของโรงเรียนเป็นอย่างสูง

ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศรอบบริเวณ โรงเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน ใช้หลักความคุ้มค่าในการบริหารจัดการทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัดมาพัฒนาโรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้รอบบริเวณโรงเรียน โรงเรียนมีห้องสมุด E – library ที่ทันสมัย มีหนังสือที่ให้บริการนักเรียนอย่างเพียงพอทั้งในห้องสมุดและนอกห้องสมุด สามารถยืมกลับไปอ่านที่บ้านได้ มีอินเทอร์เน็ต ให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูล มีความทันสมัยและก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี มีระบบ ไอ ที ที่ทันสมัย สามารถออกอากาศให้นักเรียนได้ศึกษาในทุกห้องเรียน จากการจัดทำรายการสดของนักเรียน ถ่ายทอดสัญญาณของโรงเรียนด้วยระบบโทรทัศน์วงจรปิด มีห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ไว้บริการนักเรียน เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ บริเวณโรงเรียนสะอาด เป็นที่ประทับใจของผู้ปกครอง ผู้ปกครองเข้ามาขอใช้บริการด้านอาคารสถานที่ เช่น เป็นสถานที่ออกกำลังกาย และเล่นกีฬา ใน

เวลาเย็น โรงเรียนมีห้องส้วมที่สะอาด ถึงแม้ว่าส้วมของนักเรียนจะไม่หรูหรา แต่ก็สะอาดไม่ส่งกลิ่นเหม็น ในห้องส้วมมีสมุนไพรไว้ดับกลิ่น ได้แก่ ใบเตยและลูกมะกรูด ซึ่งจะเปลี่ยนทุกวันจันทร์ มีกระเบื้องสีติดไว้ให้แสงส่องถึง พื้นห้องไม่มีน้ำขัง โถส้วมสะอาดไม่มีคราบสกปรกติดเลอะเทอะ มีนักเรียนดูแลและทำความสะอาดกันเอง เป็นการฝึกทักษะชีวิตในการช่วยเหลือตนเอง ทำให้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้ปกครองพึงพอใจในโรงเรียนที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักวิถีชีวิตของคน มิใช่เพียงแต่เรียนหนังสือเท่านั้น

ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนหลายกิจกรรม เช่น การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมผู้ปกครองพบครูประจำชั้น และกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนเสมือนหนึ่งว่าเป็นโรงเรียนของตน มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของโรงเรียน ได้มีโอกาสใช้บริการจากโรงเรียนทั้งด้านอาคารสถานที่ในการจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ รวมถึงเข้ามาใช้สนามของโรงเรียนในการเล่นกีฬาและออกกำลังกาย ในเวลาเย็น

โรงเรียนมีโครงการเยี่ยมบ้าน โดยครูประจำชั้นจะไปเยี่ยมครอบครัวของนักเรียน ทุกคนซึ่งอาจใช้เวลา หลังเลิกเรียน หรือในวันหยุด เพื่อได้พบปะพูดคุยกับผู้ปกครองและรับทราบปัญหา รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนในด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้าน การเรียน และความประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนเอง จึงเป็นกิจกรรมที่สร้างความคุ้นเคยระหว่างครูกับผู้ปกครองเป็นอย่างดี และเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมาก เพราะได้มีโอกาสรับทราบข้อมูลของนักเรียนจากครูอย่างต่อเนื่องและร่วมกันดูแลแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างใกล้ชิด

ในการเข้าร่วมประชุม ในวันประชุมผู้ปกครอง เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประจำชั้นที่นักเรียนของตนเรียนอยู่ ถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดของผู้ปกครองนักเรียน สืบเนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมวันพบผู้ปกครองนักเรียนปลายภาคเรียน ทุกภาคเรียน ผู้ปกครองทุกคนได้พบปะครูประจำชั้นและนักเรียนในแต่ละชั้น เพื่อรับทราบผลการดำเนินการด้านการเรียนการสอน ผลงาน และผลสอบของนักเรียน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคลทั้งที่อยู่ในครอบครัวและอยู่ในโรงเรียน ระหว่างผู้ปกครองนักเรียนและครู กิจกรรมนี้ปัจจุบันถือว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองให้ความสนใจมากที่สุดจากการเข้าร่วมสังเกต พบว่ามีผู้ปกครองมาร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก บางคนมาทั้งพ่อและแม่ จนหอประชุมที่สร้างใหม่ คับแคบไปถนัดตา เนื่องจากผู้ปกครองให้ความสนใจกับกิจกรรมนี้เป็นอย่างดี จากการได้พบปะผู้ปกครองได้รับทราบถึงความพึงพอใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมนี้ของโรงเรียนและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมาตลอด

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายระเบียบ สนธิสำราญ (2551) ที่มีหลานอยู่ในโรงเรียนนี้ จำนวน 6 คน ให้ความเห็นเกี่ยวกับโรงเรียนว่า ตนมีความพึงพอใจการบริหารจัดการโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมาก เนื่องจากบ้านอยู่ใกล้โรงเรียน มองเห็นพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน และครูอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด จึงมีศรัทธาที่จะนำลูกหลานมาเรียนที่โรงเรียนนี้ ผู้บริหารและครูที่นี่มีความตั้งใจในการทำงาน มีความเสียสละ ถึงแม้จะเลยเวลาราชการไปแล้ว ก็ยังอุทิศเวลาให้กับโรงเรียน ครูสอนดี สอนรู้เรื่อง การเขียน การอ่านเป็นระบบดี โดยเฉพาะการคัดลายมือ นักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทจะเขียนหนังสือสวย เป็นระเบียบเรียบร้อย นักเรียนเชื่อฟังครูดี ไม่มีเรื่องยาเสพติดเข้ามาพัวพัน ผู้บริหารและครูมีน้ำใจกับชุมชน ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับชุมชนมาโดยตลอด ขณะเดียวกันชุมชนก็มีน้ำใจกับโรงเรียนด้วย ลุงระเบียบ ซึ่งให้ผู้วิจัยดูถนนที่ตัดผ่านสนามหญ้า ด้านติดกับกำแพงโรงเรียน ไปยังอาคารเรียนระดับชั้นอนุบาล แล้วกล่าวว่า ผู้ปกครองของโรงเรียนมาดูแลเรื่องถนนหนทางให้ ช่วยกันหาเงินมาบริจาคเพื่อทำถนนเพราะเห็นว่าเป็นการสะดวกในการที่จะขับรถเข้ามารับ - ส่งบุตรหลานของตน ผู้ปกครองมีความรักโรงเรียน เปรียบเสมือนเป็นบ้านของตนเอง และลุงระเบียบยังให้ความเห็นเกี่ยวกับการประชุมผู้ปกครองว่า โรงเรียนมีการเชิญประชุมปีละ 2 ครั้ง บางรายมาทั้งสามีและภรรยา จนหอประชุม ไม่มีที่นั่งพอ การประชุมเป็นเรื่องที่ดีเพราะเป็นการสร้างความเข้าใจ รับรู้ปัญหาตรงกัน และได้มีการวางแผนแก้ปัญหาให้นักเรียนร่วมกัน ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมีมาก หากครูและผู้ปกครองไม่ใช้ความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกันแล้ว คงไม่ประสบความสำเร็จแน่นอน โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเป็นโรงเรียนที่มีชุมชนที่เข้มแข็ง โรงเรียนขาดแคลนสิ่งใด ชุมชนก็จะหามาให้โรงเรียน ทั้งนี้ ก็เพราะมีความพึงพอใจ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และการทำงาน of คณะครูเป็นอย่างมาก

การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น งานวันเด็ก วันแม่ งานปิดกีฬาปี วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ งานวันภาษาไทย ฯลฯ ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วม โดยโรงเรียนจะเชิญชวนผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรม ทั้งนี้โดยเชิญผ่านนักเรียนหรือกรรมการของโรงเรียน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการร่วมบริจาค ระดมทรัพยากร หรือการสละกำลังกายโดยการช่วยกันทำอาหารเลี้ยงนักเรียนในวันที่โรงเรียนมีกิจกรรม ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจในการที่ได้ใกล้ชิดกับคณะครูและโรงเรียน เสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของโรงเรียน

ด้านความโปร่งใสในการทำงาน

ในทุกสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองประชุมและร่วมกันตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริหารโรงเรียน ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครู ได้รับการตอบรับจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับมากในการบริหาร

โรงเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ส่วนความโปร่งใส ในด้านการเงิน การบริหารและการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนทั้งเงินที่เป็นงบประมาณของทางราชการ และเงินที่ได้จากการบริจาค ได้ใช้ระบบบริหารในรูปแบบกรรมการที่ประกอบด้วย ตัวแทนครูและ ตัวแทนของคณะกรรมการ โรงเรียนหรือกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันบริหารมาโดยตลอด โดยการ ใช้จ่ายเงินที่สำคัญ ๆ หรือจำนวนมาก แต่ละครั้ง จะต้องมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อขออนุมัติ การใช้จ่ายทุกครั้ง โรงเรียนได้จัดทำรายละเอียดของพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้าง รายงานการจัดซื้อ จัดจ้าง ให้คณะกรรมการทราบทุกครั้ง โรงเรียนจัดให้มีเจ้าหน้าที่การเงิน และลงหลักฐานในสมุดเงินสด เกี่ยวกับการเบิกจ่ายทุกครั้ง สามารถตรวจสอบได้ กำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจน นายอุดม ทองเสริม (2551) คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า “ในปีการศึกษา 2550 พญ.นพวรรณ นัสสร นำเงินมาบริจาคให้โรงเรียนสร้างหอประชุม จำนวน 300,000 บาท โดย โรงเรียนจะแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่องการเบิกจ่าย ทั้งนี้ คณะกรรมการก็ไม่ได้ตรวจสอบมากนัก เพราะมีหอประชุมเป็นที่ปรากฏให้เห็นอยู่แล้ว เชื่อใจใน การบริหารเงินที่โปร่งใสของโรงเรียน โรงเรียนมีการทอดผ้าป่าเพื่อการศึกษา ผู้ปกครองก็ไม่ได้ รังเกียจ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเต็มที่ เนื่องจากผู้บริหาร บริหารงานอย่างโปร่งใสโดยเฉพาะ เรื่องการเงิน จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่การเงินรับผิดชอบทุกครั้ง” การบริหาร เงินอย่างโปร่งใสของโรงเรียน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างมาก

2. ความพึงพอใจของครู

ความพึงพอใจของครูในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล สามารถ สรุปประเด็นที่พึงพอใจได้ 2 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการและด้านผลงานของโรงเรียน

2.1 ด้านการบริหารจัดการ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เป็นสิ่งที่มี ความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง นอกจากครูจะมีความสุขในการทำงานแล้ว ยังทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โครงสร้างการบริหารงานในโรงเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ดำเนินการโดย มีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ มีขอบข่าย ภารกิจการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ผู้วิจัยขอเสนอความพึงพอใจของครูในการบริหารจัดการในโรงเรียนชุมชน วัดปราสาทโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ดังนี้

2.1.1 การบริหารจัดการภายใต้หลักนิติธรรม

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีการบริหารโรงเรียนโดยดำเนินการวางแผน การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result - Based Management – RBM) เป็นการบริหารที่มุ่งเน้น ที่วัตถุประสงค์และผลสำเร็จของงาน (Outputs and outcomes) มีการกำหนดตัวชี้วัดในการทำงาน นำรูปแบบการบริหารและจัดการรูปแบบต่าง ๆ มาปรับใช้ เช่น การบริหารจัดการแบบเน้นภารกิจ การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร การบริหารโดยการกำกับดูแล และการทบทวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังนี้ คือ

1. กำหนดวิสัยทัศน์และทบทวนพันธกิจภายใต้ภาวะแวดล้อมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร เป้าหมาย และกลยุทธ์หลัก
2. กำหนดปัจจัยหลักและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานเพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลงาน เช่น ด้านสมรรถนะภายในองค์กร มีการวางแผนโครงสร้างงาน กำหนดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน กระบวนการทำงาน ด้านการเงิน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความประหยัด
3. การจัดทำข้อตกลงเพื่อให้รับรู้ถึงเป้าหมาย มีการประชุม เพื่อปรึกษาและตัดสินใจร่วมกันในเรื่องภาระความรับผิดชอบต่อการบรรลุเป้าหมาย อำนาจหน้าที่ ทรัพยากรที่ใช้ สิ่งตอบแทนที่จะได้รับ ระยะเวลาของงาน
4. การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อตกลงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบได้แล้ว โรงเรียนได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรทุกคน เพื่อนำมาเป็นคู่มือในการดำเนินงาน สนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน การควบคุมงานและการประเมินผล ผู้อำนวยการ โรงเรียน กล่าวกับผู้วิจัยว่า ในคู่มือจะอธิบายถึงภารกิจงานชัดเจนถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนนี้
5. การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จะมีการประชุมทุกวันจันทร์เพื่อปรึกษาหารือการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาระหว่างปฏิบัติงาน (On - the - job training) เมื่อบุคลากรครูได้รับมอบหมายงาน ทั้งด้านการเรียนการสอนและงานด้านสนับสนุนการสอน ผู้บริหารสามารถเป็นที่ปรึกษาของบุคลากรได้ทั้ง 2 งาน จะสอนงานให้บุคลากรอย่างไม่ปิดบัง รวมถึงการส่งไปอบรมเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร
6. การวัดและประเมินผลงาน เป็นการวัดผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เมื่อไม่บรรลุเป้าหมาย ก็นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป
7. การจัดวางกลไกการตรวจสอบ ทุกสิ้นปีจะมีการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครู ซึ่งครูทุกคนเป็นกรรมการทั้งหมด ประเมินตามมาตรฐานของโรงเรียนที่ตั้งไว้ในแต่ละด้าน เช่น ด้านการเรียนการสอน ด้านสนับสนุนการสอน เช่น มาตรฐานงานวิชาการ งานธุรการ

ผลสัมฤทธิ์ มาตรฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานห้องเรียน โครงการที่ตนเองรับผิดชอบ ให้ครูประเมินผลงานออกมาเหมือนเป็นวิจัยย่อย (Baby research) กรรมการที่ตั้งขึ้นในแต่ละมาตรฐานชุดหนึ่งจะมี 5 คน จะประเมินทุกคน เพื่อเป็นการตรวจสอบในการทำงาน

ครูมีความพึงพอใจภายใต้ข้อตกลงที่ทุกคนยอมรับเป็นการทำงานที่มีระบบ นางราตรี เทพจุฬาลักษณ์ (2550) ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า “ตนเองเพิ่งย้ายเข้ามาสอนในโรงเรียนนี้ เมื่อปีการศึกษา 2549 ยอมรับว่าเริ่มแรกรู้สึกไม่ทันในกฎเกณฑ์ที่ผู้บริหารตั้งขึ้นในด้านต่าง ๆ แต่ต่อมาระยะหลัง มีความรู้สึกพึงพอใจในการบริหารงานอย่างเป็นระบบของผู้บริหารมาก เนื่องจากมีการทำงานอย่างมีระบบแบบแผน ทำงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ตรงตามแผนที่วางไว้ ผลงานมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้”

2.1.2 การบริหารงานภายใต้หลักคุณธรรม

การทำงานอย่างมีระบบ ตามแผนที่วางไว้ภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงาน ครูมีความสุขในการทำงาน รักที่ทำงานเสมือนบ้านของตน สัมผัสจากครูทำงานล่วงเวลา กลับบ้านเย็นถึงแม้จะเลยเวลาราชการไปแล้วเกือบทุกวัน จากการศึกษา และ สัมภาษณ์พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน ฉลอง อัมพันธ์เรือง มีคุณธรรมที่ครูพึงพอใจ ตามประเด็นต่อไปนี้

1. มีภาวะผู้นำสูง เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนจนทำให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นใน 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป มีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการบริหาร เพราะจะต้องทำเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เกิดความศรัทธาและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุคลากร ผู้ได้บังคับบัญชา ดังคำกล่าวที่ว่า “แบบอย่างที่ดีย่อมอยู่เหนือคำสอนอื่นใด”

2. มีความยุติธรรม มีการบริหารงานด้วยความเสมอภาค เป็นกลาง และยุติธรรมกับทุกคน ซึ่งทำให้ลดความขัดแย้งภายในโรงเรียนได้

3. มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน และเป็นคนสูงส่ง บุคลากรจะเห็นการทำงานและจะนำไปเป็นแบบอย่าง โดยยึดหลักว่า “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น”

4. มีความรับผิดชอบสูง “ความรับผิดชอบ” เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง เพราะความรับผิดชอบทำให้งานประสบความสำเร็จ แม้ในบางครั้งที่สำคัญๆ ของโรงเรียนเกิดความผิดพลาด ในฐานะผู้บริหารจำเป็นต้องยอมรับและรับผิดชอบโดยไม่โยนความผิดไปให้ผู้อื่นซึ่งฉลอง อัมพันธ์เรือง ผู้อำนวยการโรงเรียน มีหลักคุณธรรมข้อนี้สูงมาก

5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์เสมอ แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

6. กล้าที่จะคิด กล้าที่จะพูด กล้าที่จะนำ กล้าที่จะทำ กล้าที่จะตัดสินใจ และกล้าที่จะรับผิดชอบ ในฐานะผู้บริหาร พระครูวิสิฐสังฆกิจ (2551) เจ้าอาวาสวัดกุญชรชาติการาม เจ้าคณะตำบลเอกราช ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า “ ในทุกกลางเดือน จะมีการประชุมของ พระ ครู ผู้นำท้องถิ่น ร่วมกัน ผู้อำนวยการทดลอง ให้ความร่วมมือดี เป็นคนมีเหตุผล เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้าที่จะพูดแต่ไม่ใช่เถียง ”

7. มีคุณธรรม และจริยธรรม ยึดพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมะในการบริหารบุคลากร ได้แก่ 1) เมตตา ให้ความรัก ความปรารถนาดีแก่ทุกคนด้วยความเสมอภาค ไม่ลำเอียง 2) กรุณา ให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากร ที่มีทุกข์ตาม โอกาสและความเหมาะสมอย่างเท่าเทียมกันหรือกรณีมีปัญหาในหน้าที่การงานและปัญหาส่วนตัว 3) มุทิตา ยินดีให้กำลังใจแก่บุคลากรทุกคนเมื่อประสบความสำเร็จในชีวิต หรือในหน้าที่ การงานตามความเหมาะสม พิจารณาความดีความชอบที่ใช้หลักความดี / เก่ง ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทำผลงานเพื่อการพัฒนาวิชาชีพที่สูงขึ้น การจัดทำการ์ดอวยพรและของที่ระลึกมอบให้ ในวันคล้ายวันเกิด 4) อุเบกขา ทำงานโดยปราศจากอคติ วางตัวเป็นกลาง ให้ความยุติธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ลำเอียง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่แสดงความดีใจจนเกินควร หรือทับถมผู้อื่นเมื่อประสบเคราะห์กรรม

8. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง สามารถเก็บความรู้สึกต่างๆ ได้ สุขุมรอบคอบ นุ่มนวล มีความอดทนต่อความรู้สึกที่ไม่ถูกต้อง หรือ การปฏิบัติ ที่ขัดต่อกฎระเบียบ และวัฒนธรรม

9. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร โรงเรียนและครอบครัว มีนิสัยรักการอ่าน การใช้เวลาว่างในวันหยุด โดยการวางแผนและบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดสำหรับการปฏิบัติงาน และการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองเสมอ

10. มีความจริงใจ ยึดอุดมการณ์ในการทำงานให้ความเป็นกันเองแก่ผู้ร่วมงาน ทุกคนด้วยความเสมอภาค ด้านการบริหารงาน การบริหารงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป ใช้วิธีการบริหารรูปแบบใหม่ “รูปแบบที่ทุกคนมีส่วนร่วม” ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบโดยพิจารณาจัดทำภารกิจให้ชัดเจน ครอบคลุมงานทั้งหมดและมีการกำหนดกลุ่มงานที่มีความสอดคล้องกัน จัด โครงสร้างบริหารที่เป็นนิติบุคคล มีการบริหารเป็นระบบ มีสายบังคับบัญชา และการประสานคน /งาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีการกำหนดขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในทุกระดับของตำแหน่ง ตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทุกขั้นตอน ใ้ได้อย่างชัดเจนและโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของความรักและภักดี ความหวงแหน และความเป็นเจ้าของร่วมกัน

จากการที่ผู้บริหาร บริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักคุณธรรม ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญคุณธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณข้าราชการคือ มีจรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ร่วมงาน ต่อประชาชนและสังคม ทำให้ครูมีความพึงพอใจในตัวผู้บริหารและระบบการบริหารงานในระดับสูง

2.1.3 ด้านความโปร่งใสในการบริหารงาน

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบประกันคุณภาพภายในที่พร้อมรับการประเมินจากภายนอกและการตรวจสอบจากชุมชน มีระบบการบริหารจัดการอย่างโปร่งใสเป็นที่พึงพอใจของบุคลากรครู ดังนี้

1. มีระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานและสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้
2. มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนจากแหล่งต่าง ๆ และมีการออกกระเปาะบิบบการใช้เงินรายได้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. สามารถบริหารงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวดเร็วทันเวลา และเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน
4. มีระบบการตรวจสอบการใช้เงินงบประมาณ สินทรัพย์ และรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีการรายงานการใช้เงินต่อต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ ถูกต้อง และทันเวลา
6. มีมาตรการตรวจสอบความถูกต้อง โปร่งใสในการบริหารจัดการ งานธุรการ การเงิน และบัญชี การพัสดุ ในรูปของคณะกรรมการ ดังนี้

6.1 ด้านงบบุคตหนุ่ท่วไป (วัสดุ พัสดุ ครุภัณฑ์ การเงิน) โรงเรียนได้บันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แต่งตั้งครูเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง เจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง และแต่งตั้งคณะกรรมการสอบราคาวัสดุมาตรฐานหรือราคากลาง โรงเรียนได้จัดทำรายละเอียดของพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้าง รายงานการจัดซื้อจัดจ้าง โรงเรียนได้ประกวดวิธีสอบราคาจัดซื้อจัดจ้าง ได้ปิดประกาศซื้อบริษัทที่ได้รับการจัดซื้อจัดจ้าง ได้จัดทำบันทึกลงนามตกลงการจัดซื้อจัดจ้าง ได้จัดทำใบตรวจรับการส่งของ ได้จัดทำใบตรวจรับการจ้าง ได้แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบันทึกการการจัดซื้อจัดจ้าง บันทึกภาพการจัดซื้อจัดจ้างและบันทึกผลของการอนุมัติเบิกจ่าย ผู้บริหารลงนามรับรองเอกสารที่เป็นสำเนาการจัดซื้อจัดจ้างทุกครั้ง โรงเรียนได้จัดทำวิธีการสอบราคาจัดซื้อจัดจ้างและจัดทำ

หนังสือแจ้งบริษัท ห้างร้านก่อนการประมูลราคา โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาทุกครั้งและรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างต่อสาธารณชน โดยการปิดประกาศ

6.2 ด้านการเงิน โรงเรียนดำเนินการตรวจสอบประเภทเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนได้ออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้ง เจ้าหน้าที่การเงิน ได้ลงหลักฐานในสมุดเงินสด โรงเรียนและคณะครูได้วางแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอนุมัติในการจ่ายหรือกักหนัผู้กักเงิน โรงเรียนได้ดำเนินการตามระเบียบการการจัดซื้อจัดจ้าง

6.3 ด้านเงินนอกงบประมาณ โรงเรียนได้ประชุมเพื่อสำรวจสภาพปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาหลังจากที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ได้วางแผนเขียนโครงการเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษานอกงบประมาณ ได้แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการที่ใช้เงินนอกงบประมาณ ได้เสนอโครงการเพื่อขอการระดมทรัพยากรสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน องค์กรท้องถิ่น โรงเรียนบริหารจัดการเงินนอกงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ มีระบบการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส และรายงานผลต่อต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง

2.1.4 การบริหารงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

โรงเรียนมีระบบการบริหารภายในที่เน้นการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ เพื่อการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและประสิทธิภาพในการบริหาร มีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ บุคลากรครูของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาททุกคน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนในทุกด้าน เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา ซึ่งการวางแผนได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและมาก่อนภารกิจด้านอื่นเพราะการวางแผนเป็นการตัดสินใจล่วงหน้า เพื่อผลที่จะเกิดในอนาคต การวางแผนในการบริหารจะเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำพาให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จได้ ผู้บริหารของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทมีการวางแผนที่ดี ครูทุกคนยอมรับและพึงพอใจในด้านการวางแผนของผู้บริหารมาก การมีส่วนร่วมในการวางแผนของโรงเรียนเป็นระบบการปรึกษาหารือ โดยจะประชุมกันในทุกวันจันทร์ เวลาหลังเลิกเรียน เปิดโอกาสให้บุคลากรครูได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจ คณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการโครงการ หรือคณะกรรมการที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินการ โดยการมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นคณะทำงาน ประสานกรรมการหรือกรรมการ จะตั้งคณะทำงานเป็นโครงข่าย กล่าวคือ งานนี้ได้รับมอบหมายให้

เป็นประธานกรรมการ งานอื่นได้รับมอบหมายให้เป็นกรรมการ ผลัดเปลี่ยนกัน เนื่องจากโรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอ เป็นองค์กรขนาดเล็ก ครูทุกคน จะรู้งานบริหารทั้ง 4 กลุ่มงาน โยงใยกันหมด เพราะบริหารแบบโครงข่าย บุคลากรครูจะมีความสำคัญเท่ากันหมด การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ทำให้ครูเกิดความผูกพันและให้ความร่วมมือด้วยดี การได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนตามนโยบาย การตัดสินใจในนโยบายและแผนงานของโรงเรียน จะช่วยให้ทุกคนเข้าใจขอบเขตหน้าที่ เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น มีการปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการรวมตลอดปี และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะช่วยให้ครูทุกคนสามารถทำงานได้เต็มความสามารถยิ่งขึ้น ทำให้เป้าหมายหลักและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนเชื่อมโยงและประสานกันดีขึ้น เมื่อครูเข้าใจงานดี การนำไปปฏิบัติก็จะมีปัญหาใดตามมา หรือถ้าเกิดปัญหา ก็ยอมรับปัญหาและระบุนรายละเอียดของปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สร้างกฎเกณฑ์สำหรับการแก้ปัญหาที่เชื่อถือได้อย่างมีระบบ พัฒนาแผนงาน โครงการ และการดำเนินการวางแผน รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกสิ้นปีการศึกษา

2.1.5 ใช้หลักความรับผิดชอบในการบริหารงาน

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทบริหารงานโดยสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรตระหนัก มองเห็นความสำคัญ คุณค่า และใส่ใจต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของงาน โรงเรียนมีคู่มือปฏิบัติงาน ให้กับบุคลากรครูทุกคน มีการทำข้อตกลงกับครู ในการที่จะรับผิดชอบร่วมกัน มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ในระดับล่าง เพื่อให้ความรับผิดชอบในทุกระดับมีความชัดเจน มีความตระหนักในหน้าที่ มีความสำนึกในความรับผิดชอบ และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพ ในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะรับผลดีและเสียจากการกระทำ โรงเรียนมีการมอบหมาย ภาระงานให้เป็นเจ้าภาพทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนปรากฏอยู่ในคู่มือครู ผู้บริหาร โรงเรียน บริหารงานโดยมีการแต่งตั้งมอบหมายให้มีคณะทำงาน นิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน แล้วมีการรายงานผลใน ทุกสิ้นปี ครูทุกคนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งงานด้านการสอน และงานด้านสนับสนุนการสอน เริ่มตั้งแต่ด้านการเตรียมการสอน มีการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ล่วงหน้า 1 สัปดาห์ก่อนสอน แล้วส่งให้ผู้บริหารตรวจ ผู้บริหารจะตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน แล้วให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารเป็นผู้รอบรู้ จะมองรอบด้าน เมื่อพบปัญหาใด จะรีบแก้ไขทันที คณะครูมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน ทำงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.6 ใช้หลักความคุ้มค่าในการบริหารงาน

การบริหารงานโดยใช้หลักความคุ้มค่า ดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคำนึงถึงความคุ้มค่าในการลงทุน ทุกงาน ทุกโครงการและกิจกรรม ได้กำหนดให้มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนงานที่ชัดเจน เพื่อวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการมีมาตรฐาน และมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา มีการบริหารจัดการด้านการเงิน การคลัง พัสดุ และงบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์และประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน มีขั้นตอนเป็นที่น่าพอใจ คือ

1. การกำหนดคณะกรรมการ/ผู้รับผิดชอบดูแลการใช้ทรัพยากรและทรัพย์สิน
2. การศึกษา/วิเคราะห์ความต้องการและวางแผนการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก เพื่อสนองต่อการดำเนินการ/พัฒนาตามเป้าหมายของ พันธกิจด้านต่างๆ
3. ติดตาม และรายงานผลการประหยัดงบประมาณที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรภายในและภายนอกองค์กรร่วมกัน
4. การปรับปรุง พัฒนา ระบบการใช้ทรัพยากรและทรัพย์สิน

ในการดำเนินการ มีการวิเคราะห์และวางแผนการจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ ตามความเหมาะสม และเพียงพอในแต่ละปี มีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ การจัดเก็บระบบสารสนเทศ การจัดระบบบริการเพื่อสนับสนุนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างภายในโรงเรียน และระหว่างหน่วยงาน มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากร และทรัพย์สิน โดยในการจัดหาพัสดุ งานพัสดุได้มีการสืบราคา ต่อรองราคา และเปรียบเทียบราคาด้านคุณภาพ ราคา ความคุ้มค่าต่อการใช้งาน และดำเนินการจัดหาพัสดุจากผู้เสนอราคารายต่ำสุด มีการจัดทำแผนงานจัดซื้อจัดจ้าง ประจำปีงบประมาณที่ได้รับ เสนอต่อเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง มีการแจ้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ ในขั้นตอนของการจัดหา มีการจัดทำรายงานขอซื้อ/จ้าง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ มีการจัดทำข้อมูลผู้ขาย มีการทำใบสั่งซื้อ/จ้าง มีการทำสัญญาซื้อขาย/จ้าง มีการแต่งตั้งผู้ควบคุมงาน มีการตรวจรับพัสดุ/จ้าง มีรายงานผลตรวจรับพัสดุ/จ้าง มีการเบิกจ่ายพัสดุ มีการลงบัญชีพัสดุ มีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของหน่วยงาน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดูแลทรัพย์สินของโรงเรียน หากมีทรัพย์สินชำรุด เสื่อมคุณภาพ จะแจ้งเรื่องขอส่งซ่อมหรือจำหน่าย แล้วแต่กรณี มีระบบการเบิก-จ่ายพัสดุ มีการรายงานวัสดุ และ ครุภัณฑ์ชำรุด เสื่อมคุณภาพ ไม่จำเป็นต้องใช้ใน ราชการ ในช่วงของการตรวจสอบพัสดุเป็นประจำทุกปี

ในเรื่องของโครงการ/กิจกรรมที่จัดขึ้น ถ้าประเมินผลแล้วไม่คุ้มค่า หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์ก็ยกเลิกโครงการ/กิจกรรมนั้น ๆ ถือว่าไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรที่สูญเสียไป ในการ

บริหารงานของโรงเรียน การใช้ทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอน จะใช้หลักความคุ้มค่า มากที่สุด

2.2 ด้านผลงานของโรงเรียน

ครูมีความพึงพอใจในการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งผลงานเป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน เป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตรวจสอบหลักฐานจากประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

2.2.1 จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น

จากการที่โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเป็นโรงเรียนขยายโอกาส ในปีการศึกษา 2550 มีจำนวนนักเรียน 303 คน (ข้อมูล 10 มิถุนายน พ.ศ. 2550) ซึ่งเพิ่มมากขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพิ่มสูงขึ้นกว่าระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า โรงเรียนขยายโอกาสไม่น่าจะมีจำนวนนักเรียนเพิ่ม เพราะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนประจำอำเภอและโรงเรียนประจำจังหวัด ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวตั้งอยู่ไม่ห่างจาก ตำบลนรสิงห์มากนัก

จากสถิติจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ทำให้ครูมีความพึงพอใจ เนื่องจากโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีผู้บริหารที่มีทั้งภูมิรู้ ภูมิธรรม และ ภูมิฐาน ผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน ดูจากการส่งบุตร-หลานเข้ามาศึกษาต่อเป็นปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปีนักเรียนที่มีผลการเรียนดีจากโรงเรียนใกล้เคียง เช่น โรงเรียนวัดเอกราช โรงเรียนวัดลาดเกล้า เลือกที่จะย้ายเข้ามาศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท แทนที่จะไปสอบเรียนต่อในโรงเรียนประจำอำเภอ หรือ โรงเรียนประจำจังหวัด

2.2.2 งบประมาณจากเงินบริจาค

โรงเรียนใช้หลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มาบริหารจัดการในโรงเรียน ทำให้ชุมชนมีความไว้วางใจในโรงเรียน ทุ่มเทกกำลังกาย กำลังทรัพย์ ในการพัฒนาโรงเรียน ให้มีความเจริญเป็นที่พึงพอใจแก่คณะครู นางสมใจ นวลสนิท (2550) หัวหน้างานบริหารวิชาการ ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า “ชุมชนที่นี้เข้มแข็ง ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนดี เช่น อยู่มาวันหนึ่งมีคนเข้ามาในโรงเรียน มาบอกว่าจะบริจาคโต๊ะปิงปองให้โรงเรียนเนื่องจากศรัทธาในโรงเรียน ซึ่งนางสมใจคิดว่า เป็นบุคคลเข้ามาขายของ ไม่คิดว่าจะมาบริจาคของให้โรงเรียน เพราะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ทำให้มีโต๊ะปิงปองใช้ในการแข่งขันกีฬาที่จะจัดขึ้นพอดี”

ศูนย์อนามัยบางเขน มาเก็บตัวอย่างน้ำประปาไปตรวจ บอกกับโรงเรียนว่าจะบริจาครถตู้ให้กับโรงเรียน เพราะศูนย์ฯ จะเปลี่ยนรถใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีผลงาน ทำประโยชน์ให้กับศูนย์อนามัยมาก โดยเฉพาะส้วมที่ถูกสุขลักษณะ ใช้สมุนไพรดับกลิ่น ตรงตามเกณฑ์ที่กรม

อนามัยตั้งไว้ ศูนย์อนามัยจะยกตัวอย่างส้วมของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทให้โรงเรียนที่ศูนย์อนามัยเข้าไปตรวจฟังเพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง เป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน

2.2.3 หนังสือตรวจราชการของโรงเรียน

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ขึ้นอยู่กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง เป็นโรงเรียนที่หน่วยงานราชการให้ความสนใจ ตัวอย่างเช่น สาธารณสุขจัดให้มีการประชุม ก็จะให้มาศึกษาดูงานที่โรงเรียน มาดูเกี่ยวกับเรื่องอนามัยด้านบริโภค อุปโภค น้ำดื่ม คู่มือเรื่องส้วม ซึ่งโรงเรียนได้รางวัลสุดยอดส้วมสาธารณะดีเด่นของศูนย์อนามัยที่ 1 ในปี พ.ศ. 2549 และได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระดับเพชรดีเด่น ในปี พ.ศ. 2551 เป็นที่พึงพอใจของบุคลากรครูเป็นอย่างมาก ส่วนหน่วยงานทางการศึกษา ได้มีคณะติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปิงปประมาณ 2551 ได้มาติดตามการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง และเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองเสนอให้มาเยี่ยมชมโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท นำโดยรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นายกิตติ แสงเทียนชัย ในบันทึกสมุดตรวจราชการ ได้รับคำชมเชยว่า “โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเป็นโรงเรียนดีเด่น (Best practice) ให้กับโรงเรียนอื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสในระดับนี้ คิดว่าที่มีความสมบูรณ์อย่างนี้มีแห่งเดียวในประเทศไทย น่าจะเป็นโรงเรียนตัวอย่าง เป็นโรงเรียนผู้นำในด้านการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ดีเยี่ยม” เป็นที่พึงพอใจของคณะครู นับเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครูให้มีคุณภาพต่อไป

2.2.4 คณะผู้มาศึกษาดูงาน

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เป็นโรงเรียนที่ได้รับการเยี่ยมชมและศึกษาดูงานจากองค์กรทั้งในและต่างประเทศ ทั้งในวงการศึกษาและองค์กรอื่น ๆ อย่างเสมอมา เป็นที่พึงพอใจของคณะครู ถึงแม้ว่าจะมีคณะมาศึกษาดูงานเป็นประจำทุกเดือน ด้านการจัดการเรียนการสอนก็ดำเนินไปอย่างปกติ นางสัมพันธ์ นิกอุจน์จิตร (2551) รักษาการรองผู้อำนวยการโรงเรียน ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า “โรงเรียนมีคณะมาศึกษาดูงานมาก ครูบางคนที่ว่าจะต้องมาต้อนรับแขก เตรียมอาหารว่าง คนไหนมีชั่วโมงสอน ก็สอนไป ยอมรับว่าเหนื่อยในการต้อนรับคณะศึกษาดูงาน แต่ภูมิใจที่โรงเรียนเป็นที่รู้จักต่อสาธารณชน ถึงแม้ว่าจะเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ อยู่ในชนบทก็ตาม”

3. ความพึงพอใจของนักเรียน

โรงเรียนใช้ระบบการบริหารจัดการที่ดี มาบริหารโรงเรียนทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนดีมีคุณภาพ เป็นผลให้นักเรียนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเกิดความพึงพอใจในการบริหารจัดการในโรงเรียน ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน ดังนี้

3.1 โรงเรียนใช้หลักนิติธรรมดำเนินงาน

โรงเรียนใช้หลักนิติธรรม มาดำเนินงาน โดยแจ้งให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ของโรงเรียน ซึ่งกำหนดรายละเอียดไว้ในคู่มือนักเรียน นักเรียนของโรงเรียนชุมชน วัดปราสาทจะ ได้รับทุกคน เป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกัน เกี่ยวกับเรื่อง การแต่งกาย การประพฤติปฏิบัติตนของ นักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียนหรือขณะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนทุกคนรับทราบ ข้อ ปฏิบัติ ภายใต้อข้อตกลงร่วมกัน เป็นผลทำให้นักเรียนมีวินัย ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของ โรงเรียน มีวินัยในตนเอง มีความเป็นระเบียบ ยังความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนด้านระเบียบวินัย เป็นอย่างมาก เลิศศักดิ์ ชินะตั้งกูร (2551) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา กล่าวกับผู้วิจัยว่า “มีความ พึงพอใจมาก ที่นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบ ทำตามกฎระเบียบที่โรงเรียนตั้งไว้ เช่น ไม่นำขนม กรูบกรอบ ท็อฟฟี่ น้ำอัดลม เข้ามารับประทานในโรงเรียน กินอาหารที่มีประโยชน์ ทิ้งขยะถูกที่ แปร่งพื้นหลังอาหารกลางวัน เพราะโรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ถ้าทุกคนฝ่าฝืนไม่ ทำตามกฎ เราก็จะไม่มีวินัย รางวัลต่าง ๆ ก็จะไม่ได้รับ”

จากการที่โรงเรียนใช้หลักนิติธรรม มาบริหารจัดการในโรงเรียน ภายใต้อข้อตกลงร่วมกัน ทำให้โรงเรียนได้รับรางวัลต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น รางวัลหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน โรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษา และ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ฯลฯ เป็น สิ่งที่นักเรียนพึงพอใจ และ ยินยอมประพฤติปฏิบัติตนภายใต้กฎ ระเบียบ ที่วางไว้

3.2 โรงเรียนใช้หลักคุณธรรมในการดำเนินงาน

โรงเรียนดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยจัดกิจกรรมหน้า เสาธงตอนเช้า มีการสวดมนต์ไหว้พระ ท่องสวด 5 กิจกรรมน้อมไหว้พี่ในตอนเช้า ซึ่งครูที่โรงเรียน เป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน ครูที่อาวุโสหน่อยจะไหว้ครูที่อาวุโสมากกว่าในทุกเช้า นอกจากนั้น โรงเรียนยังจัดให้มีกิจกรรม “ปิ่นโตบุญ” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดทำในทุกเช้าวันจันทร์ เวลา 07.00 น. โดยนักเรียนตัวแทนของแต่ละห้อง ห้องละ 2 คน จะนำปิ่นโตอาหารคาวและหวานที่ช่วยกัน จัดเตรียมมา แล้วเดินทางร่วมกันโดยมีครูเป็นผู้ควบคุมไปถวายอาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ ผลัดกัน ระหว่างวัดปราสาท และ วัดช้าง ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ใกล้โรงเรียน

จากการที่โรงเรียนใช้หลักคุณธรรมมาบริหารจัดการโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีระเบียบ วินัย ประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน มีสัมมาคารวะ กริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย เป็น ที่ประทับใจ จนได้รับคำยกย่องชมเชย จากคณะผู้มาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน อยู่เสมอ ทำให้นักเรียน เกิดความพึงพอใจเป็นอย่างสูง

3.3 โรงเรียนใช้หลักความโปร่งใสในการดำเนินงาน

การที่โรงเรียนมีกิจกรรมเสียงตามสายทุกวัน และ วารสาร “ปราสาทนิวส์” ให้นักเรียนได้อ่านเป็นประจำทุกเดือนนั้น เพื่อเป็นการแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้กับนักเรียน ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้กับนักเรียนทุกคนได้รับทราบทั่วถึงกัน เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และผลงานของโรงเรียน ทำให้นักเรียนพึงพอใจที่ได้รับข่าวสาร ถึงแม้บางครั้งจะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยก็ตาม

3.4 โรงเรียนใช้หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการในโรงเรียน ในรูปของสภานักเรียน ซึ่งจะประกอบด้วยประธานสภาจำนวน 1 คน รองประธานสภาจำนวน 2 คน และสมาชิกสภาจำนวน 20 คน ประธานและรองประธานสภานักเรียน จะได้มาจากการเลือกตั้งของนักเรียนทั้งหมด โรงเรียนใช้หลักประชาธิปไตยในการคัดเลือกประธานและรองประธาน มีการหาเสียงเลือกตั้ง เหมือนวิถีชีวิตในปัจจุบัน ส่วนสมาชิกสภานักเรียน ได้มาจากการคัดเลือก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้าห้องเรียน โดยตำแหน่ง คณะกรรมการนักเรียน จะทำหน้าที่บริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ จะเข้ามาบริหารในเรื่องของฝ่ายปกครอง ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายบริการ จิตราภา แก้วเจริญ (2551) ประธานสภานักเรียน ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยว่า “ชอบการบริหารจัดการแบบนี้มากเพราะเป็นระบบการทำงานที่ไม่วุ่นวาย ทำงานเป็นทีม ควบคุมกันได้ ถึงแม้ผู้อำนวยการโรงเรียนจะดูอยู่ข้าง แต่ก็ชอบ เพราะมีระเบียบวินัยดี มีอิสระในการเสนอความคิดเห็น เช่น นักเรียนนำโทรศัพท์มาใช้ในโรงเรียน สภานักเรียนรายงานไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนให้รับทราบ ผู้อำนวยการโรงเรียนให้สภานักเรียนร่วมประชุมและกำหนดเกณฑ์ลงโทษ แล้วติดต่อผู้ปกครองมารับคืน ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการยอมรับสิทธิของสภานักเรียน ถึงแม้ว่าเป็นเพียงนักเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนก็ยังให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน”

3.5 ใช้หลักความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ

การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท มีการดำเนินการให้นักเรียนทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีการกำหนดขอบข่ายให้นักเรียนรับผิดชอบ เป็นการฝึกวิถีชีวิตที่นักเรียนจะต้องประสบจริงในอนาคตข้างหน้า เช่น มีความรับผิดชอบในการเรียน การทำการบ้าน การช่วยเหลือกิจกรรมโรงเรียนในการทำความสะอาดเขตที่รับผิดชอบ เวรทำความสะอาดห้องส้วม นักเรียนพึงพอใจที่โรงเรียนกำหนดกฎเกณฑ์ของความรับผิดชอบและทุกคนก็ยินดีที่จะร่วมกันปฏิบัติภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ในการส่งงานการบ้าน ของนักเรียน โรงเรียนตั้งกติกาไว้ว่าจะต้องส่งก่อนแปดโมงเช้า ถ้าไม่ส่ง จะไม่ได้ลายเซ็น ซึ่งใช้เป็นหลักฐานในการส่งงาน ถ้าส่งงานไม่ถึงร้อยละ 80 ก็จะไม่ได้คะแนนคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ ซึ่งโรงเรียนสร้างข้อตกลงไว้ว่า โรงเรียนมีคะแนนความดีให้ปีละ 100 คะแนน ถ้า นักเรียนคนใดทำความดีต่ำกว่า 50 คะแนน จะไม่ได้รับคัดเลือกให้ไปทัศนศึกษา ที่โรงเรียนจัด โดย ไม่เสียค่าใช้จ่ายปีละ 1 ครั้ง และถ้านักเรียนคนใดที่ได้คะแนนความดีเกิน 100 คะแนน โรงเรียนจะ มอบประกาศเกียรติบัตรให้ในวันประชุมผู้ปกครอง กลยุทธ์นี้ทำให้นักเรียนเกิดความ รับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น ขยันทำงาน ส่งงานตรงเวลา ทำงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ด้วยความเต็มใจ สุนิสา ทาทราย (2551) รองประธานสภานักเรียน ให้สัมภาษณ์ “เป็นข้อต่อรองที่ยุติธรรมดี เป็น การฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ใครปฏิบัติตามข้อตกลงไม่ได้ หรือใครขาดความรับผิดชอบ ก็ จะไม่ได้รางวัล ไม่ได้ไปเที่ยวเหมือนคนอื่น ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ในรางวัลที่จะ ได้รับจากการทำความดี ”

3.6 ใช้หลักความคุ้มค่าในการดำเนินงาน

การบริหารจัดการในโรงเรียน นำหลักความคุ้มค่ามาใช้ ในด้านของทรัพยากร ธรรมชาติ ที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น ส้วมของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลสุดยอดส้วมสาธารณะมานั้น ไม่ใช่ส้วมที่ หรุหร่า ติดเครื่องปรับอากาศ แต่อย่างใด เพียงแต่เป็นส้วมที่สะอาด ปราศจากกลิ่นเหม็น ดับกลิ่น โดยใช้พืชสมุนไพรในธรรมชาติ ได้แก่ ลูกมะกรูดและใบเตย พื้นห้องไม่มีน้ำขังแฉะแฉะ มีแสงสว่างส่องถึง ส่วนแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้นักเรียนได้ศึกษา ได้แก่ แหล่ง ทำกลอง ทำอิฐ โบราณสถาน วัดวาอาราม รวมถึงอนุสาวรีย์ของพันท้ายนรสิงห์ ที่สอนให้นักเรียน ตระหนักถึงการเป็นคนมีความซื่อสัตย์ รักษาระเบียบวินัยยิ่งขึ้นของตน ส่วนแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน ก็ใช้ทุกส่วนของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งหมด เช่น สวนหย่อม ศาลาที่พัก โต๊ะม้าหิน เรือนเพาะชำ ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ในด้านการรับประทานอาหาร โรงเรียนปลูกฝัง ให้นักเรียนประหยัด รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ถูกหลักอนามัย เช่น ดื่มน้ำผลไม้แทน น้ำอัดลม ไม่ทานขนมกรุบกรอบ ไม่ทานขนมหวาน พวก ท็อฟฟี่ สหกรณ์ของโรงเรียนจะไม่ จำหน่าย อาหารที่ไม่มีประโยชน์ เป็นการฝึกนิสัยที่ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักประหยัด และประโยชน์ของ อาหาร ส่งผลให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมสุขภาพให้มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน ส่งผลให้โรงเรียนมีระบบ การส่งเสริมสุขภาพ ที่ดีให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียน จนได้รับการชื่นชมจากชุมชนและบุคคลภายนอก โดยได้รับ รางวัลชนะเลิศ “คุ้มครองผู้บริโภครักษ์” โรงเรียนมีการณรงค์ให้ใช้น้ำ ใช้น้ำไฟ อย่างประหยัด ทำใ้ นักเรียนประหยัด ปฏิบัติจนคิดเป็นนิสัย นำไปใช้ในวิถีชีวิตทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ในเรื่องของ อุปกรณ์กีฬาที่เบิกไปใช้ในการออกกำลังกาย เมื่อเลิกใช้แล้วจะต้องนำมาเก็บที่เดิม เพื่อจะได้มีใช้ใน ครั้งต่อไป เหตุการณ์ที่ยกตัวอย่างมานี้ นักเรียนของ โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ฟังพอใจที่ได้ใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด

4. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในที่นี้ ผู้วิจัยหมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา ชุมชน หน่วยงานของรัฐ พระ และ แม่ครัว เป็นต้น ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจในการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล สามารถสรุปประเด็นที่พึงพอใจดังนี้

1. ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน
2. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
3. ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
4. ด้านความโปร่งใสในการทำงาน

ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน

จากการที่โรงเรียนมีความใกล้ชิดกับชุมชนและให้ข่าวสารการปฏิบัติงานและผลงานของโรงเรียนต่อชุมชนสม่ำเสมอ ทั้งในโอกาสการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและกรรมการที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียน มีการแจ้งผลการดำเนินงานของโรงเรียนโดยเฉพาะผลงานของครู นักเรียน และโรงเรียน ที่ส่งเข้าประกวดหรือแข่งขันในระดับต่าง ๆ จนได้รับรางวัลต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้ชุมชนได้รับทราบอย่างแพร่หลาย และเป็นเหตุจูงใจให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อถือ ศรัทธาครู ศรัทธาผู้บริหาร มีความเชื่อว่าครูมีความรู้ ความสามารถ และมีความตั้งใจมุ่งมั่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงได้ จึงเกิดความมั่นใจส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเห็นได้จากอัตราการเพิ่มของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนที่จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนใกล้เคียง ส่งบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท แทนที่จะส่งเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ หรือ ประจำจังหวัด ซึ่งอัตราการเพิ่มของนักเรียนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ มีผลมาจากความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างแท้จริง

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทได้ก่อตั้งมานับตั้งแต่ปี พ.ศ.2468 จึงถือเป็นสถาบันเก่าแก่ของชุมชนนรสิงห์ คู่กับวัดปราสาทมาเป็นเวลายาวนาน ประชาชนส่วนใหญ่หลายช่วงอายุคนได้เข้ามาเรียนและเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนแห่งนี้ จึงเป็นความผูกพันอย่างเหนียวแน่นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้นเมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมใด ๆ หรือมีการร้องขอความช่วยเหลือให้บริจาคเงินและสิ่งของในโอกาสใด จึงได้รับความร่วมมือกับชุมชนด้วยดีเสมอ

นายอุดม ทองเสริม (2551) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ได้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับโรงเรียนว่า “ชุมชนที่นี้เห็นความสำคัญของการศึกษา ลูกผมก็เรียนที่นี้ทุกคน

ตอนนี้เรียนจบวิศวะ จบแพทย์ จบการศึกษาได้เกียรตินิยม ทั้งนี้เป็นเพราะครูที่นี้ดูแลเอาใจใส่ การเรียนการสอนดี สอนให้นักเรียนประสบความสำเร็จ นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนนี้ ได้ไปสอบเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแต่นักเรียนหญิงล้วน ผลการสอบเข้าเรียนต่อของนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท จะติดอันดับอยู่ที่ อันดับ 1 อันดับ 2 หรือไม่ก็อันดับที่ 3 จะต้องติดอันดับทุกปี ผมมีความรู้สึกภูมิใจมากที่ได้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาที่โรงเรียนนี้ นักเรียนที่นี่มีความประพฤติดี มารยาทเรียบร้อย ไม่มีเด็กเกเร ไม่มีปัญหายาเสพติด ผสมศรัทธาผู้บริหารโรงเรียน ศรัทธาครู ที่ตั้งใจทำงานกันเป็นอย่างมาก อุทิศเวลาให้กับราชการ ในเวลาเย็นครูจะยังไม่กลับบ้าน จะสอนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ โดยสอนให้ฟรี โรงเรียนมีโครงการ“อ่านออก เขียนสวย 100%” โรงเรียนนี้จะให้นักเรียนคัดไทยทุกวัน และในตอนเช้าจะให้อ่านหนังสือเป็นกลุ่มทุกวัน นักเรียนที่นี่เก่งด้าน เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษก็เก่งไม่แพ้ใคร เมื่อนักเรียนมีคุณภาพ โรงเรียนก็มีคุณภาพ ผู้บริหารและครู มีระบบในการทำงาน โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นที่ไว้วางใจของชุมชน โรงเรียนจะขออนุมัติงบประมาณอะไร จังหวัดอ่างทองก็อนุมัติงบประมาณมาให้ มีหน่วยงานของทางราชการและเอกชน มาเยี่ยมชมจังหวัดอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองจะให้มาชมโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท เพราะถือว่าเป็นสิ่งเจิดหน้าชูตาของจังหวัด โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทเป็น 1 ใน 30 ประเทศ ที่คณะวิจัยจากประเทศอังกฤษมาศึกษาดูงาน การบริหารจัดการโรงเรียน แล้วนำกลับไปทำวิจัย เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก”

นายอุดม ทองเสริม ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า นักเรียนในละแวกใกล้เคียงนี้ เมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) แล้ว จะไม่ไปศึกษาต่อที่อื่น จะศึกษาต่อในระดับช่วงชั้นที่ 3 ที่โรงเรียนเดิม ถึงแม้ว่าบ้านจะอยู่ใกล้โรงเรียนประจำอำเภอก็ตาม นักเรียนจะศึกษาต่อโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทซึ่งเป็นโรงเรียนเดิม แสดงถึงว่า ผู้ปกครอง ชุมชน มีความรักและศรัทธา พึงพอใจในการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก

ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากเดิมการเรียนการสอนของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาทใช้ศาลาการเปรียญวัดปราสาทเป็นที่เรียน และต่อมาภายหลังได้งบประมาณจากทางราชการให้สร้างอาคารเรียนขึ้นในบริเวณวัดปราสาท ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนได้ย้ายมาตั้งอยู่ตรงข้ามกับวัดปราสาท เนื่องจากสถานที่เดิมคับแคบไม่สามารถรองรับการขยายตัวของโรงเรียนได้ ทำให้สร้างความรู้สึที่ดีและเป็นความผูกพันในความเป็นสถาบันสำคัญของชุมชนร่วมกัน พระครูพิสุทธวัชรธรรม (2550) เจ้าอาวาสวัดปราสาท ได้เปิดเผยความรู้สึกกับผู้วิจัยว่า “รู้สึกดีใจที่โรงเรียนสร้างชื่อเสียง ไปประกวดแข่งขัน

ชนะเลิศ มีคนรู้จักทั่วไป มีผู้คนจากที่อื่นไกล ๆ มาดูงานมากมาย ผู้อำนวยการโรงเรียนก็เป็นคนดี มีเหตุมีผล เคารพในความคิดเห็นผู้อื่น มุ่งมั่นในการทำงาน ครูมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากันได้ดีกับชาวบ้าน มีงานบุญก็นำนักเรียนมาช่วยกัน วันพระก็นำนักเรียนมาร่วมทำบุญในกิจกรรมปิ่นโตบุญ โรงเรียนมีชื่อเสียง วัดก็มีชื่อเสียงไปด้วย เพราะอยู่ใกล้กัน ชื่อเดียวกัน จึงรู้สึกภูมิใจในโรงเรียนเป็นอย่างมาก”

ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

โรงเรียนมีระบบบริหารและจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยองค์คณะบุคคลและเครือข่าย เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารและจัดการสถานศึกษา โดยดำเนินการ บริหารจัดการดังนี้

1. มีกระบวนการสรรหาและคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาอย่างโปร่งใส คณะกรรมการมีความเข้าใจในเป้าหมายการดำเนินงานชัดเจนตรงกันและมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนกับโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้โรงเรียนรู้ความต้องการของชุมชนและจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการ มีการจัดวาระการประชุมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเน้นประโยชน์ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนำมติและความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครือข่ายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. มีระบบการบริหารแบบเครือข่าย ทั้งบุคคลและองค์กรที่หลากหลาย โรงเรียนเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. การวางแผนการปฏิบัติงาน

โรงเรียนชุมชนวัดปราสาทใช้กระบวนการวางแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ให้ความสำคัญของกระบวนการวางแผน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการวางแผนทั้งระยะยาวและระยะสั้น มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนระยะ 3 ปี คือ ปีการศึกษา 2549 – 2551 ซึ่งแผนพัฒนาสามปีนี้จะ เป็นแผนแม่บทที่จะนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของการศึกษา

ในกระบวนการจัดทำแผนของโรงเรียนในทุกระดับ โรงเรียนจะให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทุกครั้ง จึงเป็นที่พึงพอใจของชุมชนเป็นอย่างมากที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและรับรู้กิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียนที่จะเกิดขึ้น ทั้งใน

ปัจจุบันและอนาคต รวมถึงโรงเรียน ได้ถือโอกาสมอบหมายความรับผิดชอบต่อบุคคลในการดำเนินกิจกรรมและระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

4. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ในปีการศึกษา 2550 โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การใช้หลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรสถานศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดทำ ขึ้นเองตามความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเข้ามาร่วมคิด ร่วมจัดทำกับคณะครู ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นหลักสูตรสถานศึกษา จึงสร้างความพึงพอใจให้แก่กรรมการสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือมีส่วนรับรู้ด้วยเลย

ด้านความโปร่งใสในการทำงาน

การบริหารและการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ทั้งเงินที่เป็นเงินงบประมาณของทางราชการและเงินนอกงบประมาณที่ได้จากการบริจาค ได้ใช้ระบบบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนครูและตัวแทนของกรรมการโรงเรียน หรือกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันบริหารมาโดยตลอด โดยการใช้เงินที่สำคัญ ๆ หรือเงินจำนวนมาก แต่ละครั้งจะต้องมีการประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุมัติการใช้จ่ายทุกครั้ง ซึ่งในปีการศึกษา 2550 นี้ โรงเรียนได้รับเงินจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาให้สร้างหอประชุม จำนวน 300,000 บาท นับเป็นช่วงที่ประชาชนทั่วไปไปชุมชน จับตามองการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นอย่างมาก แต่โรงเรียนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาก็สามารถบริหารเงินได้อย่างโปร่งใส เปิดเผย และตรวจสอบได้ การใช้จ่ายเงินทุกบาทใช้อย่างคุ้มค่า สมเหตุสมผล ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค และรายงานผลการใช้เงินให้ผู้บริจาคตราบทันที เป็นที่พึงพอใจของชุมชนเป็นอย่างสูง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

การนำเสนอความคิดเห็นในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยขอนำเสนอโดยใช้การบรรยายในหลักฐานที่ปรากฏจากกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยได้ศึกษามา โดยจำแนกความคิดเห็นของบุคคล 4 กลุ่ม คือ ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ความคิดเห็นของครู ความคิดเห็นของนักเรียนและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน

การบริหารจัดการที่ดีตามแนวคิดของผู้ปกครอง คือ ชุมชนต้องมีส่วนร่วม การทำงานต้องมีความโปร่งใส มีการเปิดเผย คือ เห็นการทำงานได้อย่างชัดเจน ตรวจสอบได้ มีการกระจายอำนาจ รวมทั้งให้โรงเรียนทำงานตอบสนองความต้องการของชุมชน ช่วยแก้ไขปัญหา นักเรียนในด้านต่างๆ ใช้หลักนิติธรรม ในการบริหารโรงเรียน โดยปฏิบัติตามหลักกฎหมาย ภายใต้อัตนวิสัยเดียวกัน ไม่ต้องการให้มีการเลือกปฏิบัติ ต้องการให้มีความยุติธรรม มีหลักคุณธรรม ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งงานรัฐพิธี งานวันสำคัญของชาติ งานวัฒนธรรมประเพณี ร่วมกิจกรรมกับชุมชน มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษา มีการวางแผนจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน สร้างเครือข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ มีการทำข้อตกลงร่วมกัน กับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ความคิดเห็นของครู

การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้โรงเรียนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีประชาชนหรือองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารโรงเรียน เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน การทำงานในองค์กร และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ธรรมาภิบาลเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถ โดยมีการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ปราศจากการคอร์รัปชัน หรือการไม่นำผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว มีการใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงาน หรือสร้างกรอบในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ลดกฎระเบียบที่มากจนเกินไป ที่เป็นต้นเหตุของการทำงานที่ล่าช้า มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎ กติกา มารยาท ในการบริหารงาน ธรรมาภิบาล เป็นพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาสังคมทั้งระบบให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยยึดถือหลัก 6 ประการ คือ ความซื่อสัตย์สุจริตความเปิดเผยโปร่งใส ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ความชอบธรรมและยุติธรรม (หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า) ความมีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมถึงความ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้ เพื่อเป็นแนวทางนำพาสังคมก้าวไปสู่ความสำเร็จพร้อมๆ กัน เมื่อมนุษย์และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่น่าที่นำวิถึ การนำวิถีประชาธิปไตย หัวใจธรรมาภิบาล มาประยุกต์ใช้ ในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม สังคมไทยที่

พึงปรารถนาในอนาคตคือ สังคมที่มีความสงบสุข เป็นสังคมที่มีความสุข เป็นสังคมที่มีสมรรถภาพ มีความยุติธรรม มีความเมตตากรุณา มีครอบครัวที่อบอุ่น มีชุมชนที่เข้มแข็ง และมีหลักศาสนา มีวิถีประชาธิปไตย หลักธรรมมาภิบาลจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของคน ในสังคมไทย เพื่อให้ประเทศไทยมีความเป็นไทยอยู่ ตลอดไป

ความคิดเห็นของนักเรียน

การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น ในการตัดสินใจดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน ยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนัก ตำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา ธรรมาภิบาลสร้างความเป็นเอกภาพ ความมีจิตสาธารณะ มุ่งสร้างประโยชน์ ความคิดช่วยเหลือ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่น พัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นผู้นำทางด้านการศึกษาและวิชาชีพ รวมทั้งมุ่งมั่นพัฒนาตัวนักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยติดตามงานในระบบช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ เสียสละและอุทิศตนทั้งกำลังกาย กำลังใจ สติปัญญา และทุนทรัพย์ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านทุนทรัพย์ในการเรียน จัดทุนการศึกษา ให้แก่นักเรียนเป็นประจำทุกปี มีการติดตามให้กำลังใจนักเรียนที่ประสบปัญหาในชีวิต นักเรียนขาดเรียน โดยการสร้างแรงจูงใจให้กลับมาเรียน ช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดย ไม่ต้องเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง แต่ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม จนประสบความสำเร็จในการเรียน และจบการศึกษามีอนาคต เป็นเยาวชนที่ดีของชาติ

ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคี และร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ การบริหารจัดการ โดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล ยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของตน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ กล้าเผชิญความจริงในทุกสถานการณ์ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ปฏิบัติงานตามนโยบายและข้อตกลงของสถานศึกษา ตัดสินใจสั่งการโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารและครู มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ มีความมั่นคงทางอารมณ์ อดทน มุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ใช้จิตวิทยาเป็นพื้นฐานในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษามีความยุติธรรม ครุมีความสามัคคี ใช้หลักประนีประนอมเมื่อเกิดความขัดแย้ง รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ถ้อยตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ตอนที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

การวิเคราะห์การบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ที่นำเสนอมาแล้วในตอนต้นที่ 1 – 3 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3 ข้อดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน มีระบบการบริหารทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่มุ่งเน้นสิทธิและประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีระบบการบริหารภายในที่เน้นการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ เพื่อการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและมีประสิทธิภาพในการบริหารมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครู ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้เรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน มีระบบการบริหารและจัดการศึกษาภายใน ที่ยึดหลักนิติธรรม คือ มีระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ ปฏิบัติงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน หลักคุณธรรม คือ ผู้บริหารปฏิบัติตน ปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่ผู้ได้บังคับบัญชาภายในสถานศึกษาและสาธารณะสังคม เป็นที่ยอมรับและผู้ร่วมงานมีความศรัทธา ผู้เรียนมีคุณภาพการศึกษา ใช้หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ สร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในโรงเรียน ปรับปรุงการทำงานให้มีความโปร่งใส ไม่เป็นที่เคลือบแคลงแก่ผู้ร่วมงาน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ทำให้ผู้คนภายในองค์กรหรือสถานศึกษาหมดข้อสงสัย และมีเจตคติที่ดีพร้อมจะร่วมมืออย่างเต็มความสามารถ มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่พร้อมรับการประเมินภายนอกและการตรวจสอบจากชุมชน ใช้หลักการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาส ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ร่วมงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนกับสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้หลักความรับผิดชอบ คือ ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ ภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัด มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ มีจิตสาธารณะ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลการกระทำของตน ใช้หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยการ

รณรงค์ให้ทุกคนในสถานศึกษามีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและสร้างสรรค์ มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่มีฐานข้อมูลในการบริหารทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปที่มีประสิทธิภาพ

2. ความพึงพอใจในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จำแนกความพึงพอใจของบุคคล 4 ฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแยกความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนสรุปได้ 4 ประเด็น คือ 1) ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน 2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน และ 4) ด้านความโปร่งใสในการทำงาน ความพึงพอใจของครู สรุปได้ 2 ประเด็น คือ 1) ด้านการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก และ 2) ด้านผลงานของโรงเรียนในประเด็น จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น งบประมาณจากการบริจาค หนังสือตรวจราชการ และคณะผู้มาศึกษาดูงาน ส่วนความพึงพอใจของนักเรียน สรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก และผลงานของโรงเรียน ในด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านการดำเนินงานและผลงานของโรงเรียน 2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน และ 4) ด้านความโปร่งใสในการทำงาน

3. ความคิดเห็นในด้านการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยจำแนกความคิดเห็นของบุคคล 4 ฝ่าย ดังนี้ 1) ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนต้องมีส่วนร่วม การทำงานต้องมีความโปร่งใส มีการเปิดเผย 2) ความคิดเห็นของครูธรรมาภิบาล เป็นพื้นฐานที่จะช่วยพัฒนาสังคมทั้งระบบให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนธรรมาภิบาล เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน และ 4) ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ